

2018-07-11

Fördelningssystem med individuella fiskemöjligheter inom demersalt fiske – utvärdering av det första året

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Inledning.....	7
1.1 Syfte och avgränsning	7
1.2 Metoder	7
2. Systemet att fördela fiskemöjligheter i demersalt fiske.....	8
2.1 Införandet av landningsskyldigheten	8
2.2 Fördelning av demersala arter före år 2017	8
2.3 Införandet av det nya regelverket för fördelning av demersala fiskemöjligheter	9
2.4 Justeringar inför år 2018	10
3. Beskrivande statistik.....	11
3.1 Kvotnyttjande och överlåtelser under år 2017.....	11
3.1.1 Kvotnyttjande och överlåtelser på nationell nivå	11
3.1.2 Koncentrationsnivåer.....	13
3.2 Rapporterade landningar och utkast av fångst under MRB (minsta referensstorlek) i olika fisken och redskap.....	14
3.3 Fördjupning per fiske.....	17
3.3.1 Fiske efter havskräfta	17
3.3.2 Fiske efter vitfisk	23
3.3.3 Fiske efter nordhavsräka i Skagerrak/Kattegatt	25
3.3.4 Fiske efter torsk i Östersjön.....	27
4. Praktisk hantering.....	30
4.1 Överlåtelser och Fiskerätt.....	30
4.2 Extrautdelningar	30
5. Effekter av regelverk kring särskilda tillstånd	31
6. Enkätstudie	32
6.1 Enkätstudiens syfte och innehåll	32
6.2 Enkätstudiens resultat	33
6.2.1 Vad tillståndshavarna anser om olika delar av regelverket	33
6.2.2 Vad tillståndshavarna tror att det låga kvotnyttjandet beror på	35
6.2.3 Frågor om överlåtelser	36
6.2.4 Om tillståndshavarna tycker att systemet underlättar landningsskyldigheten och övriga kommentarer	38
7. Analys och diskussion	39
7.1 Har systemet bidragit till att underlätta möjligheten att efterleva landningsskyldigheten?.....	39
7.2 Individuell fördelning av fiskemöjligheter och incitamentsstruktur	41
7.3 Hur har den praktiska hanteringen fungerat?.....	42
7.4 Kvotnyttjande, överlåtelser och eventuell inlåsning av fiskemöjligheter	42

7.5	Effekter av regelverk kring särskilda tillstånd	43
8.	Slutsatser	44
	Bilagor	46
	Bilaga 1. Kvotnyttjande för individuellt fördelade demersala kvoter	46
	Bilaga 2. Översikt av fiskeansträngning med kräfttrist, seltra och bottentrål med maskstorlek 120 mm eller större i Skagerrak och Kattegatt.....	49
	Bilaga 3. Enkät som skickats till innehavare av demersalt tillstånd.....	50
	Bilaga 4. Skattad fångstsammansättning i trålfisken i Skagerrak/Kattegatt samt kräftbur (källa: SLU).....	55
	Bilaga 5. Skattade genomsnittliga fångster över och under MCRS, medel 2013-2016 (källa: SLU)	59

Sammanfattning

Införande av fördelningssystem med individuella fiskemöjligheter inom demersalt fiske år 2017

Den 1 januari 2017 infördes ett nytt sätt att fördela fiskemöjligheter inom det demersala fisket. Det främsta syftet med införandet var att öka möjligheterna för yrkesfisket att efterleva landningsskyldigheten. Systemet baseras på individuella årliga tilldelningar som tillfälligt går att överlåta under året, med vissa begränsningar (exempelvis koncentrations-spärrar). De individuella tilldelningarna grundar sig på historiskt fiske under åren 2011-2014, med undantag från räkfisket. Sjutton demersala kvoter har fördelats individuellt. Utgångs-punkten var att fördela målarter och arter/kvoter som riskerade bli begränsande. För de som fiskar med passiva redskap (undantaget fiske efter havskräfta med bur och vissa fartyg över 10 meter i Västerhavet) avsätts årligen kvantiteter av olika kvoter inom så kallade kustkvoter, som inte fördelas på individuell nivå.

År 2017 avskaffades även effortsystemet med kilowattdagar (fiskedagar till sjöss) inom EU vilket innebär att den tidigare regleringen av fiskeansträngning med torskfångande redskap i Västerhavet, för fartyg med en längd om minst 10 meter, togs bort.

Kvotnyttjande och överlåtelser under år 2017

Under år 2017 var nyttjandegraden för flera demersala kvoter låg. Det gäller exempelvis kvoterna för torsk i Skagerrak samt vitling i Skagerrak/Kattegatt. Det finns troligtvis flera olika förklaringar till det. I en enkätstudie till yrkesfisket tror många fiskelicensinnehavare att det kan ha berott på en försiktighet i planeringen det första året med det nya systemet från deras sida. De pekar också på en naturlig variation i arternas förekomst och att tillgången av vissa arter var låg under andra delen av året. Vidare visar studien att det förekommit handelsfriktioner i marknaden för överlåtelser, exempelvis att det ibland varit svårt att hitta någon som vill överlåta fiskemöjligheter eller att man saknat "rätt kvoter" att byta med. Osäkerhet kring regelverk, som att man tror att man ska få en lägre tilldelning kommande år om man överlåter sina fiskemöjligheter, kan också ha bidragit till en försiktighet i att överlåta. Dessa faktorer kan ha inneburit att tillgängliga fiskemöjligheter blivit "inlåsta" och inte kunnat nyttjas. En ytterligare anledning som anges är att de individuella tilldelningarna inte speglar aktuellt fiske och att det bidragit till det låga nyttjandet. Olovliga utkast, i strid mot landningsskyldighet och förbudet mot high-grading, kan också ha bidragit till det låga kvotnyttjandet.

Ett stort antal överlåtelser har skett under år 2017 vilket samtidigt visar på att den eftersträlvade flexibiliteten i systemet kommit igång bra redan det första året. Totalt gjordes 556 överlåtelser inom de sjutton individuellt fördelade demersala kvoterna under året. Överlåtelser har skett av samtliga kvoter, d.v.s. både av målarter och av arter som främst fångas som bifångster. Den e-tjänst som Havs- och vattenmyndigheten (HaV) tillhandahåller för att ansöka om överlåtelser, Fiskerätt, har enligt användarna fungerat bra och anses vara lättanvänd.

Trots det höga antalet överlåtelser visar det låga kvotnyttjandet och handelsfriktionerna i överlåtelser vikten av att förbättra matchningen mellan överlåtare och mottagare. Ett sätt att åtgärda detta vore att ha ett öppet system så att det går att se vad samtliga tillståndshavare har kvar av sina fiskemöjligheter.

Fiske efter havskräfta

Förutsättningarna för de som bedriver fiske efter havskräfta med bottentrål ändrades på många sätt inför år 2017. Bland annat avskaffades EU:s effortsystem som reglerade fiskeansträngningen i kilowattdagar samtidigt som det nya systemet med individuella årliga tilldelningar infördes. I och med att individuella tilldelningar infördes gjordes inte heller såsom tidigare år en uppdelning av kvoten för havskräfta mellan redskapsgrupperna bottentrål (seltra), bottentrål med rist (rist) och bur. Det blev tillåtet att ha med sig samtliga typer av redskap ombord som fiskelicensinnehavarna har särskilt tillstånd för. Utvecklingen för redskapsanvändningen inom detta fiske är därför viktig att följa. Under år 2017 skedde, liksom tidigare år, den största andelen av landningarna av havskräfta med rist (44 % av de totala landningarna skedde med rist, 36 % med seltra och 21 % med bur), men en tydlig ökning av fiskeansträngning med seltra (+ 30 %) och minskning med rist (- 17 %) kunde noteras år 2017 jämfört med år 2016. Det är viktigt att fortsatt följa upp redskaps-användningen och att beakta hur incitament, såsom ekonomiska incitament att maximera värdet av sina fiskemöjligheter, kan tänkas påverka regelefterlevnad.

Fiske efter nordhavsräka

I motsats till övriga fördelade demersala kvoter fördelades nordhavsräka inte efter principen för historisk infiskning. Fördelningsmodellen för detta fiske är istället en kombination av antalet aktiva månader per år under referensperioden och den ransonsklass som tillståndshavaren tillhörde i det tidigare fördelningssystemet för nordhavsräka. Denna fördelningsmodell utarbetades och föreslogs gemensamt av fiskets producentorganisationer och innebär generellt att de mindre aktiva fartygen (främst mindre fartyg) gynnas jämfört med om fördelningen skett enligt historiskt fiske. I detta fiske införde HaV att tillfälliga överlåtelser av nordhavsräka inte får ske mellan fartyg i "Ransonsklass A-C" och "Ransons-klass D-E", i syfte att värna om de mindre fartygen samt motverka koncentration av fiske-möjligheter till ett fåtal större fartyg. Under år 2017 var nyttjandet av nordhavsräka 89 % totalt sett och i de två ransonsklasserna var det 83 % ("Ransonsklass A-C") respektive 99 % ("Ransonsklass D-E"). Det har i enkätsvar från yrkesfisket framförts att regelverket om att inte kunna överlåta mellan de två grupperna varit ett hinder för fullt kvotnyttjande under året. Det har också påpekats att de sena extrautdelningarna av fiskemöjligheter (som ägde rum i oktober och november förra året) för nordhavsräka försvårade möjligheten att fullt kunna nyttja sina fiskemöjligheter.

Fiske efter torsk med bottentrål i Östersjön

Inom fisket efter torsk i Östersjön har kvotnyttjandet de senaste åren varit lågt och inom trålfisket har det skett en kraftig förändring i hur tillståndshavarna nyttjat sina fiske-möjligheter jämfört med för 5-6 år sedan. Under år 2017 och de senast föregående åren står drygt 10 av de runt 40 tillståndshavarna för större delen (ungefär 80 %) av den totala infiskningen. Många tillståndshavare fiskar endast tillräckligt för att uppnå sitt infiskningskrav för att få tillståndet förnyat nästkommande år. De individuella tilldelningarna har generellt inte varit begränsande för enskilda tillståndshavares fiske under året, utan andra faktorer ligger bakom den låga infiskningen (bland annat låga priser och dåligt fiske). Den låga infiskningen gäller både trålfisket (som från år 2017 har individuella årliga tilldelningar) och fisket med passiva redskap (som sker på kustkvoter som inte är individuellt fördelade). Nivån på 2017 års kvoter av torsk i västra och östra Östersjön innebar en markant minskning jämfört med år 2016, framförallt i västra Östersjön. Då Sveriges kvot för torsk i västra Östersjön motsvarade den mängd som fångats inom fisket med passiva redskap de senaste åren gjordes

ingen fördelning till trålfisket vid årets början. Under hösten 2017 gjordes dock, på grund av den låga infiskningen med passiva redskap i västra Östersjön, en omfördelning av kvot från kustkvoten till trålfisket som därmed beviljades individuella tilldelningar av torsk i västra Östersjön.

Övrigt

Nuvarande (och tidigare) fördelningssystem i kombination med infiskningskrav för att få tillstånd förnyat och få en tilldelning nästkommande år har lett till en situation där vissa fiskefartyg inte används till något egentligt yrkesfiske, men ändå hålls kvar i systemet. Detta kan tänkas bero på olika orsaker, såsom att fiskelicensinnehavarna vill behålla tillstånden för att ha kvar fiskemöjligheter för framtiden eller för att fiskemöjligheterna förs över till ett annat fartyg inom samma verksamhet som det egentliga fisket bedrivs med. Förekomsten av dessa fenomen varierar mellan olika fiskerier.

I utvärderingen har även redovisade utkast av fångster sammanställts; både de som omfattades av landningsskyldighet men som var tillåtna och de som inte omfattades av landningsskyldighet under år 2017. Sammanställningen visar att rapporterade utkast av undantagna fångster i ristfiskena ("de minimis") var mycket låga, endast några få kg totalt sett. Fångstskattningar från SLU:s ombordprovtagningsprogram indikerar att fiskbi-fångsterna under MRB (minsta referensstorlek för bevarande) i bland annat ristfisket efter havskräfta borde varit större. När det gäller rapporterade utkast av fångster av arter som inte ingick i landningsskyldigheten år 2017 kan det noteras att endast drygt 200 kg torsk i Skagerrak redovisades som utkast i fisket med seltra (bottentrål med maskstorlek 90-99 millimeter), vilket är lägre än vad fångstskattningarna indikerar. Detta sammantaget tyder på att det förekommit olovliga utkast.

1. Inledning

1.1 Syfte och avgränsning

Det nya fördelningssystem som infördes inom demersalt fiske den 1 januari 2017 syftar till att skapa bättre förutsättningar för enskilda fiskare att kunna anpassa sina fiskemöjligheter och efterleva landningsskyldigheten. Det är ett av flera verktyg som syftar till att möjliggöra genomförandet av landningsskyldigheten.

Det primära syftet med denna första utvärdering av systemet är att, i den mån det är möjligt, utvärdera hur det har bidragit till att öka möjligheterna för enskilda yrkesfiskare att efterleva landningsskyldigheten. Eftersom en fungerande landningsskyldighet ställer krav på regel- efterlevnad kommer utvärderingen också analysera om systemet bidrar till efterlevnad av landningsskyldigheten. Inom utvärderingen görs också en översyn av hur administrationen av systemet fungerat under det första året. Slutligen görs en beskrivning av vissa effekter av regelverket kring särskilda tillstånd.

Utvärderingens syften sammanfattas nedan:

- Fördelningssystemets bidrag till att underlätta införandet av landningsskyldigheten. Detta innebär att utvärdera hur systemet:
 - Underlättar för yrkesfisket att efterleva landningsskyldigheten.
 - Bidrar till incitament till reglefterlevnad, exempelvis hur det bidrar till att olovliga utkast inte sker.

I denna punkt ingår att identifiera ändrade mönster under år 2017 (såsom förändrad redskapsanvändning, ändrat kvotnyttjande etc.) och försöka härleda orsaker till dessa.

- Utvärdera hur administrationen av systemet, såsom praktisk hantering av bland annat överlåtelse och extrautdelningar, har fungerat det första året. Vad fungerade bra och vad kan förbättras?
- Identifiera begränsningar i regelverket kring de särskilda tillstånden.

Eftersom det endast gått drygt ett år sedan det nya fördelningssystemet trädde i kraft har inte samtliga aspekter tagits med i utvärderingen utan den har avgränsas enligt ovan nämnda syften. Exempelvis har inte hantering av demersala bifångster i pelagiskt fiske utvärderats i denna rapport.

Då denna rapport är en utvärdering, d.v.s. den avser att systematiskt bedöma systemets resultat efter det första året, ingår inte konkreta förslag till eventuella justeringar av systemet i rapporten. Utvärderingens resultat kan dock tänkas ligga till grund för framtida förslag till justeringar.

1.2 Metoder

För att få en så heltäckande bild som möjligt bygger utvärderingen på olika metoder såsom:

- Datasammanställning (infiskning och kvotnyttjande, rapporterade utkast, ändringar i fiskemönster och redskapsanvändning, överlåtelse, fiskeinsatser, etc.).
- Enkätundersökning till yrkesfisket.

Utvärderingen utgörs till stor del av en beskrivande sammanställning av data från år 2017. Möjligheten att utifrån en sådan analys bedöma effekter av införandet av det nya systemet är begränsad. Stora förändringar i förvaltningssystem, såsom införandet av det nya sättet att fördela demersala fiskemöjligheter, kan väntas påverka beteenden och fiskemönster på olika sätt som ofta är svåra att förutsäga. Beteenden kan också påverkas av att det är första året med det nya systemet. Det finns också många andra faktorer som kan ligga bakom ändrade mönster, som exempelvis naturliga variationer i arters förekomst, varför det är svårt att särskilja till vilken grad ändrade mönster beror på fördelningssystemet.

2. Systemet att fördela fiskemöjligheter i demersalt fiske

2.1 Införandet av landningsskyldigheten

Inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik införs mellan åren 2015-2019 en skyldighet att landa fångst av alla kvoterade arter. Denna nya reglering, landningsskyldigheten, syftar till att begränsa oönskade fångster och utkast av fisk överbord. Målet är bland annat att minimera utkast och påskynda utvecklingen av ett mer selektivt fiske. Regleringen innebär att alla fångster av kvoterade arter som grundregel ska redovisas, landas och kvotavräknas. Även vitfisk och skaldjur under minsta referensstorlek för bevarande (MRB) ska landas och kvotavräknas.

Landningsskyldigheten införs stegvis mellan åren 2015-2019 och ska vara fullt införd i samtliga fisken den 1 januari 2019. I demersalt fiske i Östersjön och i pelagiskt fiske gäller sedan den 1 januari 2017 landningsskyldighet för alla fångster av kvoterade arter i alla fisken. I det demersala fisket i Västerhavet införs landningsskyldigheten stegvis från den 1 januari 2016 fram till år 2019.

Infasningen av olika fiskerier i demersalt fiske under perioden anges i så kallade utkast-planer. Dessa tas fram gemensamt av EU:s medlemsstater runt Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. I utkastplanerna anges bland annat vilka fiskerier (arter och redskap) som omfattas av landningsskyldighet under infasningsperioden och i vilka fall undantag från landningsskyldigheten som gäller.

2.2 Fördelning av demersala arter före år 2017

Fram till den 1 januari 2017 tillämpades ett system med fångstbegränsningar (ransoner) på vecko- eller månadsbasis för flera demersala arter i Västerhavet. För havskräfta, rödspätta, gråsej, kolja och torsk (samt den pelagiska arten makrill) tillämpades fångstbegränsningar per vecka, medan fångstbegränsningar per månad tillämpades för nordhavsräka (där viss möjlighet till att tillfälligt omfördela kvantitet funnits sedan år 2015).

Vidare begränsades fiske med torskfångande redskap i Västerhavet genom ett fiskeansträngningssystem (effortsystem) som innebar krav på särskilt tillstånd (efforttillstånd) och begränsning i fisket genom kilowattdagar (dagar till sjöss) för fartyg med en längd om minst 10 meter. Ett totalt antal kilowattdagar fastställdes för olika medlemsstater varje år genom beslut i EU:s ministerråd vilka sedan fördelades nationellt mellan fiskefartygen genom efforttillstånden. För fiske efter havskräfta med bottentrål försedd med artsorteringar fanns också krav på särskilt tillstånd (risttillstånd). Ristfisket efter havskräfta var undantaget

från EU:s effordsystem men Sverige tillämpade ett nationellt effordsystem för detta fiske. EU avskaffade systemet med kilowattdagar år 2017.

I Östersjön krävdes torsktillstånd för fartyg med en längd om minst 8 meter som använde torskfångande redskap (tillståndskrav för detta fiske finns även idag). Trålfisket efter torsk i Östersjön reglerades genom ett system med fångstmängder per år. Detta innebar att HaV fastställde hur mycket torsk som ett fartyg fick landa per år. Fisket reglerades också genom antal dagar ett fartyg fick bedriva fiske under året. Nivån på fångstmängderna baserades på fartygens storlek och volym mätt i bruttoton och kunde justeras under året beroende på infiskningen. En del av kvoten avsattes också årligen för fiske med passiva redskap. I det tidigare systemet hade större delen av trålfartygen lågt nyttjande av sina fiskemöjligheter, medan andra hade en högre aktivitet. På grund av lågt nyttjande av årsransonerna tilläts ofta fiske utan fångstbegränsningar några månader in på året (eller från början av året i östra Östersjön). De aktiva fartygen hade därmed stor möjlighet att fiska större mängder så länge den nationella kvoten inte fiskades upp.

2.3 Införandet av det nya regelverket för fördelning av demersala fiskemöjligheter

Införandet av landningsskyldigheten ställer stora krav på anpassningar av olika delar av förvaltningen, exempelvis när det gäller fördelning av fiskemöjligheter. Hur fiskekvoter fördelas nationellt är ett av flera verktyg som EU:s medlemsstater vid behov förväntas använda för att anpassa förvaltningen till landningsskyldigheten.

Med anledning av landningsskyldigheten utredde HaV under åren 2015-2016 om det tidigare systemet att fördela kvoterna i demersalt fiske var förenligt med det nya regelverket. Det hölls ett flertal samrådsmöten med olika intressenter i frågan. Inom fiskerinäringen hade också diskussioner om fördelning av fiskemöjligheter under en landningsskyldighet startats i samarbete med EDF (Environmental Defense Fund).

HaV gjorde bedömningen att det tidigare systemet att fördela demersala fiskemöjligheter av flera olika anledningar inte var förenligt med landningsskyldigheten. En av anledningarna var ransonssystemets motstridighet med skyldigheten att landa all fångst av kvoterade arter i och med de många ”brytpunkterna” där fångst måste stämmas av mot tillåten fångstmängd och där överstigande fångst riskerades slängas överbord. En annan anledning var risken för kollektiva redskapsstopp om kvoten för en art som riskerar att fångas i ett fiske skulle ta slut innan årets slut. I det tidigare systemet fanns heller ingen möjlighet att planera sitt fiske under året utan fiskelicensinnehavare behövde anpassa sig efter de högsta tillåtna fångst-mängderna per vecka/månad i Västerhavet.

Genom en förordningsändring år 2014 fick HaV möjlighet att meddela föreskrifter som tillåter överlåtelser av fiskemöjligheter under året.¹ Detta innebar en möjlighet att införa årliga individuella fiskemöjligheter som tillfälligt kan överlåtas under året.

Under våren 2016 tog HaV ett inriktningsbeslut om att ett nytt system att fördela fiske-möjligheter baserat på årliga individuella tilldelningar, som tillfälligt skulle kunna överlåtas under året, skulle införas från den 1 januari 2017. Ett förslag till utformning av ett sådant system remitterades under hösten 2016 och det nya regelverket trädde ikraft den 1 januari

¹ I 2 kap. 7 § förordningen om (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen, framkommer det att Havs- och vattenmyndigheten får ”...meddela föreskrifter om hur sådana fiskemöjligheter får överlåtas av en fiskelicensinnehavare till en annan under det år eller den förvaltningsperiod då fiskemöjligheterna får användas”.

2017. Utgångspunkten för det nya systemet var att underlätta införandet av landningsskyldigheten genom att i största möjliga mån skapa förutsättningar för enskilda fiskare att efterleva landningsskyldigheten. Det nya systemet innebar bland annat möjligheter att anpassa sina fiskemöjligheter och att kunna planera sitt fiske under året samt minska risken för kollektiva redskapsstopp genom individuellt ansvar för fiskemöjligheter. Vid systemets utformning togs särskild hänsyn till det småskaliga kustnära fisket genom att bland annat kustkvoter, som inte fördelades på individuell nivå, inrättades.

Det nya systemet inom demersalt fiske, där överlåtelser endast får ske under året, skiljer sig från det så kallade pelagiska systemet (som baseras på lagen (2009:866) om överlåtbara fiskerättigheter) där fiskerättigheter kan överlåtas permanent.

När det gäller vilka arter som fördelades individuellt från den 1 januari 2017 var utgångspunkten att fördela målarter samt kvoter som bedömdes kunna bli begränsande under landningsskyldigheten. Totalt omfattas sjutton demersala kvoter av det nya systemet, vilka omfattar arterna vitling, gråsej, havskräfta, kolja, nordhavsräka, rödspätta och torsk i olika kvotområden. För dessa sjutton kvoter bestäms årligen hur stor del av de nationella kvoterna som ska fördelas individuellt och hur stor del som ska avsättas till så kallade kustkvoter (som inte fördelas individuellt).

De som omfattas av individuella årliga demersala fiskemöjligheter är samtliga trålfartyg, de som bedriver fiske efter havskräfta med bur samt fartyg över 10 meter som fiskar med vissa passiva redskap i Västerhavet. Övrigt yrkesfiske efter demersala arter sker på kustkvoterna (såvida en fiskelicensinnehavare inte har flera fartyg varav ett tillhör de kategorier som omfattas av individuell fördelning – i sådana fall avräknas all fångst den individuella tilldelningen).

Efter godkännande från HaV kan de demersala fiskemöjligheterna överlåtas mellan olika fiskelicensinnehavare under året. Det som kan utgöra hinder för överlåtelse är exempelvis att koncentrationsnivåer överskrids eller att överlåtelserna anses motverka efterlevnaden av landningsskyldigheten.

Den individuella fördelningen grundar sig på historisk infiskning under referensperioden 2011-2014 där det sämsta året per art och kvotområde räknas bort. Vissa justeringar till historisk infiskning har gjorts i form av avsättning av fiskbifångster vid bur- och ristfiske samt ett extra tillägg till dem som genom sin fångsthistorik inte når upp till en viss grund-nivå. En annan modell än historiskt fiske, baserat på tidigare ransonsklass och aktiva fiske-månader, används för fördelning av nordhavsräka.

2.4 Justeringar inför år 2018

Under år 2017 gjorde HaV en översikt av vilka eventuella justeringar i regelverket relaterat till fördelningssystemet som behövde göras inför år 2018. Flera samrådsmöten med bland annat fiskets organisationer hölls i frågan. Det ledde till att det under hösten 2017 remitterades ett förslag till vissa anpassningar inför år 2018 när det gäller bestämmelser relaterade till fördelningssystemet.

En av de mer betydande ändringarna inför år 2018 var att regional tilldelning inom trålfiske efter torsk i Östersjön infördes. Detta innebar att fördelningsmodellen för trålfiske efter torsk i Östersjön justerades i syfte att ta särskild regional hänsyn. Bedömningen gjordes att det fanns anledning att införa särskilda åtgärder för att främja det östersjöbaserade trålfisket efter torsk för de som endast bedriver detta fiske och inte har några andra särskilda tillstånd. Därför

infördes särskild regional tilldelning av torsk för de fiskelicensinnehavare som endast har särskilt tillstånd för torskfångande redskap med trål i Östersjön. De licensinnehavare som har ytterligare särskilda tillstånd, såsom tillstånd att fiska med torskfångande redskap i Västerhavet eller pelagiskt tillstånd, är inte berättigade till regional tilldelning. De individuella tilldelningarna av den del av kvoten som avsätts för regional tilldelning grundar sig på fångsthistorik av torsk de två åren före det föregående året som det demersala tillståndet avser.

3. Beskrivande statistik

3.1 Kvotnyttjande och överlåtelse under år 2017

Kvotnyttjande och överlåtelse kan studeras på både nationell nivå och för olika typer av grupper, såsom de som tillhör "Ransonsklass A-C" respektive "Ransonsklass D-E" inom fördelningen av nordhavsräka. I avsnitt 3.3, där en fördjupning inom olika fiskerier görs, studeras även kvotnyttjande och överlåtelse på individnivå. Detta kan ge en uppfattning om aktiviteten av överlåtelse inom olika fiskerier, huruvida handelsfriktioner i överlåtelse har förekommit, etc.

Begreppet "Tilldelad kvantitet" används för att ange en fiskelicensinnehavares tilldelade kvantitet år 2017 (inklusive extrautdelningar under året). "Nettokvantitet" avser en licensinnehavares slutliga kvantitet (den 31 december 2017) efter eventuella överlåtelse.

3.1.1 Kvotnyttjande och överlåtelse på nationell nivå

Det årliga nyttjandet av olika kvoter påverkas av många olika faktorer såsom rådande förvaltning, kvoternas storlek, arternas förekomst och olovliga utkast. Ändringar i förvaltningssystem, såsom den stora förändringen i hur demersala fiskemöjligheter fördelas från år 2017, kan tänkas påverka beteende och fiskemönster och detta tillsammans med andra faktorer inverkar på nyttjandet av de nationella kvoterna.

I tabell 1 visas kvoter och kvotnyttjande för havskräfta, nordhavsräka, torsk i östra Östersjön, kolja, vitling, gråsej samt torsk och rödspätta i Skagerrak, för åren 2015-2017. I de fall kvoter fördelats mellan olika grupper presenteras dessa separat. En mer detaljerad sammanställning för samtliga kvoter som fördelats individuellt (samt kvoten för äkta tunga) under år 2017 finns i tabell B1 i bilaga 1. Tabell B2 i bilaga 1 visar kvotnyttjande för kustkvoterna.

Några iakttagelser är att:

- Kvoten för torsk i Skagerrak, som med tanke på fångstskattningar väntades bli en av de mest begränsande arterna vid en individuell fördelning och vid landnings-skyldighet, uppvisar ett lågt kvotnyttjande under år 2017 - endast 68 % totalt sett. Det var lågt nyttjande inom både den del som fördelats individuellt på demersala tillstånd (71 %) och det som tilldelats kustkvoten (56 %). Ett lågt kvotnyttjande under år 2017 gäller även andra fiskekvoter i Skagerrak och Kattegatt, såsom gråsej (72 %) och kolja (48 %).
- För nordhavsräka var nyttjandegraden under 2017 totalt sett 89 %. Inom de båda ransonsklasserna, mellan vilka överlåtelse inte tillåts, var nyttjandegraden 83 % ("Ransonsklass A-C") respektive 99 % ("Ransonsklass D-E").
- Kvotnyttjandet för torsk i östra Östersjön var lågt, endast 53 %.

Tabell 1: Kvotnyttjande för några arter åren 2015-2017 (inklusive byten med andra nationer under året, sparad kvantitet från föregående år och eventuella omfördelningar mellan grupper)

		2015		2016		2017	
Fiskslag	Kvotområde	Kvot i ton	Landning i ton (nyttjandegrad)	Kvot i ton	Landning i ton (nyttjandegrad)	Kvot i ton	Landning i ton (nyttjandegrad)
Havskräfta	Totalt	1 545	1 135 (73 %)	3 048	1 369 (45 %)	3 648	1 421 (39 %)
	<i>Bur</i>	501	360 (72 %)	762	324 (43 %)	-	288
	<i>Rist</i>	743	558 (75 %)	1 525	742 (49 %)	-	612
	<i>Bottentrål utan rist</i>	301	217 (72 %)	762	304 (40 %)	-	513
Kolja S/K	Totalt	239	203 (85 %)	398	130 (33 %)	237	114 (48 %)
Nordhavsräka	Totalt	1 426	1 393 (98 %)	2 087	1 790 (86 %)	1 559	1 394 (89 %)
	<i>"Ransonsklass A-C"</i>	-	-	-	-	889	735 (83 %)
	<i>"Ransonsklass D-E"</i>	-	-	-	-	669	659 (99 %)
Torsk S	Totalt	571	570 (100 %)	658	641 (97 %)	821	557 (68 %)
	<i>Bottentrål</i>	432	451 (105 %)	444	448 (101 %)	-	-
	<i>Övriga</i>	139	119 (97 %)	214	193 (90 %)	-	-
	<i>Demersala tillstånd</i>	-	-	-	-	694	493 (71 %)
	<i>Kustkvot</i>	-	-	-	-	110	62 (56 %)
Torsk ÖÖ	Totalt	13 664	4 612 (34 %)	10 941	4 265 (39 %)	8 276	4 389 (53 %)
	<i>Bottentrål</i>	11 664	3 894 (33 %)	9 441	3 704 (39 %)	7 833	4 060 (52 %)
	<i>Övriga</i>	2 000	718 (36 %)	1 500	561 (37 %)	360	329 (91 %)
Vitling S/K	Totalt	99	59 (60 %)	99	64 (65 %)	109	34 (31 %)
Gråsej (joint)	Totalt	280	279 (100 %)	349	320 (92 %)	605	437 (72 %)
Rödspätta S	Totalt	419	263 (63 %)	491	212 (43 %)	785	160 (20 %)

En sammanställning av överlåtna kvantiteter samt antal överlåtelser för olika kvoter presenteras i tabell 2. Totalt har 556 överlåtelser av de 17 fördelade kvoterna gjorts under år 2017. Om det relateras till det som är individuellt fördelat av respektive kvot så motsvarar överlåtelserna mellan 7-31 % av totalt individuell fördelad kvantitet. De kvoter som i relation till individuell fördelad kvantitet överlåtits mest är torsk i norsk ekonomisk zon i Nordsjön (31 %), kolja i Skagerrak/Kattegatt (29 %), gråsej i Skagerrak/Kattegatt (26 %) och nordhavsräka (26 %).

När det gäller mängden överlåten och mottagen kvantitet bör det påpekas att det i vissa fall handlar om överlåtelser mellan två särskilda tillstånd som innehas av en och samma fiskelicensinnehavare eller att fartygen som överföringen görs mellan hör till samma affärsverksamhet trots att licensinnehavarna är olika. Detta är exempelvis fallet för en del av överlåtelserna som skett inom räkfisket samt kräft- och vitfisket. En beskrivning av fenomenet "kvotbåtar" diskuteras i kapitel 5 och i analysen (kapitel 7.5).

Tabell 2: Översikt av överlåten kvantitet och antal överlåtelser under år 2017

Kvot	Överlåten kvantitet	Antal överlåtelser	Totalt individuellt fördelat, (inklusive extrautdelningar)	% överlåtet av individuellt fördelat
Gråsej/ Nordsjön (Joint), Skagerrak, Kattegatt	149 940	62	574 261	26 %
Gråsej/ Nordsjön (Norsk zon, Nabo)	178 433	23	880 000	20 %
Havskräfta/ Skagerrak, Kattegatt	267 220	44	3 645 754	7 %
Kolja/ Nordsjön (Joint)	9 192	8	136 000	7 %
Kolja/ Nordsjön (Norsk zon, Nabo)	50 443	12	707 000	7 %
Kolja/ Skagerrak, Kattegatt	67 925	63	235 790	29 %
Nordhavsräka/ Nordsjön (Norsk zon, Nabo)	25 900	22	123 000	21 %
Nordhavsräka/ Skagerrak, Kattegatt	409 847	60	1 558 735	26 %
Rödspätta/ Skagerrak	96 348	31	780 096	12 %
Torsk/ Kattegatt bifångst	34 629	17	172 000	20 %
Torsk/ Nordsjön (Joint)	3 478	9	44 000	8 %
Torsk/ Nordsjön (Norsk zon, Nabo)	120 012	32	382 000	31 %
Torsk/ Skagerrak	137 687	90	693 998	20 %
Torsk/ Östersjön/Delområde 22-24	31 581	11	280 252	11 %
Torsk/ Östersjön/Delområde 25-32	822 786	20	7 916 138	10 %
Vitling/ Skagerrak, Kattegatt	13 308	40	94 495	14 %
Vitling/Bleka/ Nordsjön (Norsk zon, Nabo)	12 596	12	189 999	7 %
Totalt		556		

3.1.2 Koncentrationsnivåer

I syfte att motverka alltför hög koncentration av fiskemöjligheter av en kvot hos enskilda fiskelicensinnehavare infördes bestämmelser om ”högsta tillåtna innehav under året per licensinnehavare av den del av kvoten som är tillgänglig för fiske genom demersala årliga fiskemöjligheter”. Koncentrationsnivåer infördes för nio olika kvoter.

Tabell 3: Koncentrationsnivåer för olika kvoter

Fiskslag	Kvotområde	Koncentrationsnivå (%)
Gråsej	Nordsjön/Skagerrak/Kattegatt	9 %
Havskräfta	Skagerrak/Kattegatt	5 %
Kolja	Skagerrak/Kattegatt	15 %
Nordhavsräka	Skagerrak/Kattegatt	Ransonsklass A-C: 4 % Ransonsklass D-E: 8 %
Torsk	Skagerrak	8 %
Torsk	Kattegatt	13 %
Torsk	Västra Östersjön (ICES delområden 22-24)	11 %
Torsk	Östra Östersjön (ICES delområden 25-32)	8 %
Vitling	Skagerrak/Kattegatt	9 %

Under år 2017 har koncentrationsnivåerna i de flesta fall inte utgjort ett hinder för överlåtelser, förutom för gråsej i Skagerrak/Kattegatt och torsk i västra Östersjön.

3.2 Rapporterade landningar och utkast av fångst under MRB (minsta referensstorlek) i olika fisken och redskap

Under infasningen av landningsskyldigheten gäller olika regler för fångster under MRB (minsta referensstorlek för bevarande) av kvoterade arter beroende på redskap/fiske och fiskslag:

- För de kvoterade arter/fisken som omfattas av landningsskyldigheten gäller som grundregel att all fångst, över och under MRB, ska landas, rapporteras och kvot-avräknas. Vissa undantag från denna regel finns, så kallade "de minimis"-undantag (undantag av mindre betydelse)², samt undantag för hög överlevnad. Fångst som återutsätts med stöd av dessa undantag ska rapporteras på tillämplig redskapskod (DIM eller DIS) från 0 kg.
- För de kvoterade arter/fisken som ännu inte omfattas av landningsskyldigheten gäller som tidigare att fångst under MRB ska återutsättas och rapporteras (från 0 kg för kvoterade arter och från 50 kg för okvoterade arter) på tillämplig kod för tillåtna utkast. Förbud mot high-grading gäller fortsatt för dessa arter, vilket innebär att all fångst som har ett mått större än MRB måste landas (så länge den nationella kvoten inte är fullt nyttjad).

Utkast som sker inom "de minimis"-undantagen ska rapporteras på koden DIM och tillåtna utkast (exempelvis utkast av arter som inte omfattas av landningsskyldighet, utkast av förbjudna arter eller då arter undantagits från landningsskyldigheten på grund av hög överlevnad) rapporteras på koden DIS. Koden ROV ska användas för rovdjursskadad fångst.

I tabell 4 sammanfattas hur rapporteringen av utkast av fångst under MRB varit under år 2017 i olika fisken och av både arter som omfattades av landningsskyldighet i fisket (den näst sista kolumnen) och av arter som inte omfattades av landningsskyldighet i fisket (den sista kolumnen).

² Detta undantag kan medges om exempelvis vetenskapliga belägg tyder på att ökad selektivitet är mycket svår att uppnå eller för att undvika oproportionella kostnader för hantering av oönskade fångster.

Område	Redskap och maskstorlek	Arter som omfattas av landningsskyldighet (förbud mot high-grading gäller)	Undantag från landningsskyldighet under år 2017	Rapporterade utkast av arter som omfattades av landningsskyldighet under år 2017 (undantagna utkast ska rapporteras på tillämpligt kod från 0 kg)	Rapporterade utkast av arter som inte omfattades av landningsskyldighet under år 2017 (fångster under MRB ska återutsättas men rapporteras från 0 kg om de är kvoterade och från 50 kg om de är okvoterade)
Nordsjön, Skagerrak, Kattegatt	Bottentrål ≥ 100 mm	Torsk, kolja, rödspätta, vitling, äkta tunga, havskräfta och nordhavsräka. Gråsej ("om riktat fiske" föregående år).	Nej	-	700 kg pigghaj. Små mängder havskräfta, nordhavsräka, torsk och rödspätta (totalt <20 kg per art).
Skagerrak, Kattegatt	Bottentrål 90-99 mm	Havskräfta, kolja, äkta tunga och nordhavsräka	Ja, havskräfta får kastas ut (undantag för hög överlevnad).	12 ton havskräfta	470 kg torsk, 1,4 ton vitling, 1,3 ton rödspätta, 9,9 ton pigghaj, 60 kg rocka och 100 kg gråsej. Några få kg (totalt < 5 kg per art) av blåvitling, kummel och långa.
Skagerrak, Kattegatt	Bottentrål 70-89 mm med artstorterande rist	Havskräfta, kolja, äkta tunga och nordhavsräka	Ja, havskräfta får kastas ut (undantag för hög överlevnad). Ja, äkta tunga och kolja får kastas ut under MRB.	38 ton havskräfta. Totalt < 10 kg per art av kolja och äkta tunga	Totalt < 240 kg per art av torsk, vitling, gråsej, kummel, rödspätta, makrill och pigghaj.
Nordsjön, Skagerrak, Kattegatt	Bottentrål 32-69 mm (nordhavsräka)	Nordhavsräka, havskräfta, kolja, äkta tunga och vitling	Ja, i fiske efter nordhavsräka utan tunnel/fångstpåse: Bifångster av vitling, kolja, och äkta tunga får kastas ut, under MRB.	<i>Skagerak/Kattegatt:</i> Havskräfta (70 kg), kolja (33 kg) och vitling (355 kg)	<i>Skagerak/Kattegatt:</i> Vitlinglyra: 10,5 ton i räktrål med rist och 27 ton i räktrål med rist och tunnel. Blåvitling (900 kg), pigghaj (610 kg), sill (245 kg), och torsk (22 kg). <i>Nordsjön:</i> 4 ton vitlinglyra, varav den större delen i räktrål med rist och tunnel. Mindre mängder blåvitling och vitling (totalt < 60 kg per art).
Nordsjön, Skagerrak, Kattegatt	Burar och fällor	Havskräfta, nordhavsräka, äkta tunga, kolja och vitling	Ja, havskräfta får kastas ut (undantag för hög överlevnad). Ja, äkta tunga, kolja och vitling får kastas ut.	2,5 ton havskräfta. Mindre mängd vitling (300 kg)	3,5 ton torsk. Mindre mängd gråsej, långa och pigghaj (totalt < 200 kg per art).

Tabell 4: Översikt av rapporterade utkast i olika fisken under år 2017

I *räkfisket med rist och utan tunnel* är fiskbifångsterna enligt fångstskattningar från SLU låga, även om lite större kvantiteter av vitlinglyra fås. För räkfisket med rist och utan tunnel medgavs "de minimis"-undantag för bifångster under MRB av vitling, kolja och äkta tunga under år 2017, och av dessa är det mindre kvantiteter av vitling och kolja som rapporterats som DIM.

Något som kan noteras när det gäller rapportering av utkast i räkfisket är att i både räktrål med rist och i räktrål med rist och tunnel i Skagerrak/Kattegatt har en del utkast av vitlinglyra (som Sverige saknar kvot för) rapporterats, drygt 10 ton i räktrål med rist och 27 ton i räktrål med rist och tunnel. I räkfisket i Nordsjön har drygt 4 ton utkast av vitlinglyra rapporterats.

När det gäller rapporterade utkast i fisket efter *havskräfta med bur* har ungefär 3,5 ton utkast av torsk rapporterats, vilka rapporterats med koden DIS då torsk inte ingick i landningsskyldigheten för kräddfiske med bur under år 2017. I jämförelse med fångstskattningar från SLU verkar detta lågt med tanke på att skattad genomsnittlig andel fångst av torsk under MRB i kräddfisket med bur är 0,47 (se bilaga 5), att skattad genomsnittlig fångst av torsk i kg per kg landad kräfta är 0,074 (se bilaga 4) samt förbudet mot high-grading (som innebär att fångster över MRB skulle landas). Även rapporterade landningar av torsk i kräddfisket med bur var lågt under året, drygt ett ton.

När det gäller *ristfisket efter havskräfta* i Skagerrak/Kattegatt medgavs under år 2017 "de minimis"-undantag för bifångster av äkta tunga och kolja under MRB (vilka tillsammans med havskräfta och nordhavsräka omfattades av landningsskyldighet i kräffrist under år 2017). Totalt rapporterade utkast av dessa fiskbifångster i risten under året är mycket låga (< 10 kg av kolja och äkta tunga). Rapporterade utkast av övriga fiskarter i risten var ungefär 200 kg vardera av torsk, vitling och rödspätta, samt några enstaka kg gråsej, kummel, makrill och pigghaj. Det kan också nämnas att rapporterade landningar av fiskbifångster i kräffristen var låga (< 250 kg per art av torsk, gråsej, kolja och vitlinglyra, 700 kg vitling, 1 000 kg nordhavsräka och 2,5 ton äkta tunga - dessa siffror framgår inte av tabell 4). Även om kräffristen enligt fångstskattningarna har låg andel fiskbifångster tycks de rapporterade fångsterna vara låga i jämförelse med skattningarna (se bilaga 4 och 5). När det gäller havskräfta fick utkast ske grundat på ett undantag för hög överlevnad. Under år 2017 rapporterades utkast av havskräfta på ungefär 38 ton med kräffristen.

När det gäller *fiske med bottentrål med maskstorlek större än 100 millimeter* omfattades torsk, kolja, rödspätta, vitling, äkta tunga, havskräfta och nordhavsräka samt gråsej (om "riktat fiske" i enlighet med definition i utkastplanen skett föregående år) av landnings-skyldighet under år 2017. Inga undantag från landningsskyldigheten för dessa arter fanns under året för detta fiske. Utkast av drygt 700 kg pigghaj rapporterades i detta fiske, samt mindre mängder (< 20 kg per art) av havskräfta, nordhavsräka, torsk och rödspätta.

Arter som omfattades av landningsskyldighet i *trålfiske med maskstorlek 90-99 millimeter* (seltra med redskapskod 345 eller 332) i Skagerrak och Kattegatt under år 2017 var havskräfta, kolja, äkta tunga och nordhavsräka. Inga "de minimis"-undantag fanns för detta fiske under år 2017, men fångster av havskräfta fick kastas med stöd av ett undantag för hög överlevnad. För arter som inte omfattades av landningsskyldighet i detta fiske gällde således att fångster under MRB, exempelvis torsk och vitling, skulle återutsättas och rapporteras som DIS. Totalt rapporterades i detta fiske utkast av ungefär 500 kg torsk, 1,4 ton vitling, 1,3 ton rödspätta, 9,9 ton pigghaj, samt mindre mängder (<100 kg per art) av rocka och gråsej. Några få kg (totalt < 5 kg per art) utkast av blåvitling, kummel och långa rapporterades också. Jämfört med skattningar från SLU av genomsnittlig andel torsk under MRB i trålfiske med maskstorlek 90-

99 millimeter (0,10 i Kattegatt och 0,02 i Skagerrak), verkar de rapporterade utkasten på endast ungefär 500 kg torsk i detta fiske vara lågt. Av havskräfta, som omfattades av undantag för hög överlevnad, rapporterades drygt 12 ton utkast.

3.3 Fördjupning per fiske

3.3.1 Fiske efter havskräfta

Det svenska fisket efter havskräfta sker i huvudsak med redskapen bur, bottentrål med seltrapanel (seltra) och bottentrål försedd med artsortande rist (rist). Allt fiske efter havskräfta omfattas av demersala årliga fiskemöjligheter från den 1 januari 2017.

Förutsättningarna för de som bedriver fiske efter havskräfta i Västerhavet förändrades på många sätt den 1 januari 2017. Fiskelicensinnehavare fick en individuell årlig tilldelning istället för att som tidigare behöva förhålla sig till en fångstbegränsning på vecko- eller månadsbasis. En annan stor förändring för de fiskar med bottentrål var att effortsystemet (dagar till sjöss), som fram till år 2017 reglerat fiskeansträngning med torskfångande redskap, avskaffades. Dessutom gjordes inte en fördelning av kvoten för havskräfta mellan de olika redskapsgrupperna bur, seltra och rist (vilket dessförinnan gjorts), eftersom fiske-möjligheter nu fördelas individuellt.

Färre begränsningar och större planeringsmöjligheter kan tänkas ha många olika slags effekter på fisket. Det kan exempelvis innebära ökade möjligheter att anpassa sitt fiske för att kunna undvika bifångster som man har liten tilldelning av. De utökade planerings-möjligheterna kan också tänkas innebära större möjligheter till ett mer effektivt fiske i form av ökad fångst per fiskeansträngning. Samtidigt finns andra faktorer som kan tänkas påverka beteenden och fiskemönster, såsom ekonomiska incitament att maximera värdet av sina fiskemöjligheter vilket kan leda till olovliga utkast. Det är därför viktigt att studera redskaps-användningen under år 2017 (och kommande år).

Det finns två huvudtyper av så kallade seltror som här benämns ”seltra 345” och ”seltra 332” efter de redskapskoder som ska användas vid fångstrapportering.

Seltra 345 avser den seltra som ska ha en övre panel med en maskstorlek på minst 270 millimeter (diagonalmaska) eller en övre panel med en maskstorlek på minst 140 millimeter (fyrkantmaska), enligt definitionen i artikel 2 i utkastplanen 2018/45³ och som ska rapporteras med redskapskod 345. Denna seltra är, som framgår av artikel 9 i utkastplanen, minimikrav i Skagerrak för fiske med bottentrål med maskstorlek större än eller lika med 90 millimeter och mindre än 120 millimeter. Seltra 345 är också minimikrav för fiske med maskstorlek större än eller lika med 90 millimeter och mindre än 120 millimeter utanför trålgränsen i Kattegatt, vilket framgår av nationell lagstiftning (3 kap. 12 f § i Fiskeriverkets föreskrifter (FIFS 2004:36) om fiske i Skagerrak, Kattegatt och Östersjön).

Seltra 332 avser den seltra som ska ha en övre panel med en maskstorlek på minst 300 millimeter (fyrkantmaska) enligt definition i bilaga 11 i FIFS 2004:36⁴ och som ska

³ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2018/45 av den 20 oktober 2017 om upprättande av en utkastplan för vissa demersala fisken i Nordsjön och i unionens vatten i Ices-sektion IIa för år 2018, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0045&from=SV>

⁴ <https://www.havochvatten.se/download/18.47bf2cd7163855d85ca35e37/1527159234902/HVMFS-FIFS-2004-36-keu-180531.pdf>

rapporteras med redskapskod 332. Denna seltra får användas i vissa fredade områden i Kattegatt som framgår av bilaga 5 i FIFS 2004:36, där seltra 345 inte får användas.

Då seltra 332 bedömts vara mer selektiv än seltra 345 får den användas även i Skagerrak och i Kattegatt utanför trålgränsen. Att seltra 332 är mer selektiv än seltra 345 har kunnat bekräftas av försök nyligen utförda av SLU Aqua (Aqua reports 2018:4⁵). I försöken jämfördes seltra 345, seltra 332 och bottentrål med maskstorlek om minst 120 millimeter (TR1). En av de slutsatser som kunde dras av försöken var att lyft med seltra 345 (i SLU:s rapport benämnd SELTRA 270) genomgående hade betydligt större fångster av små rundfiskar än både seltra 332 (i SLU:s rapport benämnd SELTRA 300) och bottentrål med maskstorlek om minst 120 millimeter.

Nedan ges en översikt över hur redskapsanvändning och fiskeansträngning sett ut inom kräftfisket under år 2017.

Fångster av havskräfta per redskapsgrupp

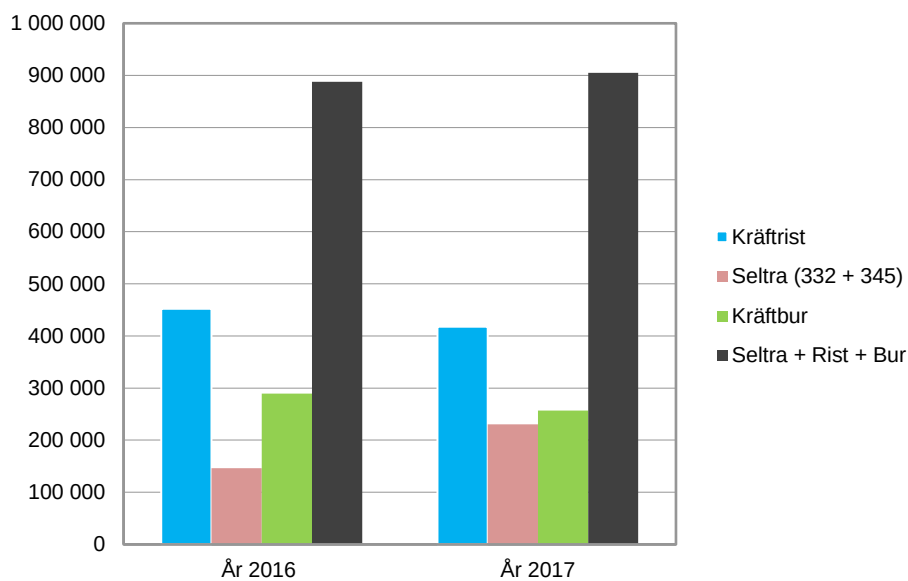
I tabell 5 samt figur 1-3 illustreras hur landade fångster av havskräfta i Skagerrak och Kattegatt varit fördelade mellan olika redskapsgrupper under åren 2016 och 2017. Det kan noteras att:

- Total mängd landad fångst av havskräfta i seltra (redskapskod 332 och 345) var större år 2017 jämfört med år 2016. Även andelen havskräfta fångad i seltra av totalt fångad havskräfta var större år 2017 jämfört med år 2016 (36 % jämfört med 21 %).
- Total mängd landad fångst av havskräfta i rist var lägre år 2017 jämfört med år 2016. Även andelen havskräfta fångad i rist var lägre år 2017 än jämfört med år 2016 (44 % jämfört med 55 %).
- Total mängd landad fångst av havskräfta i bur var lägre år 2017 jämfört med år 2016. Även andelen havskräfta fångad i bur var lägre år 2017 jämfört med år 2016 (21 % jämfört med 24 %).

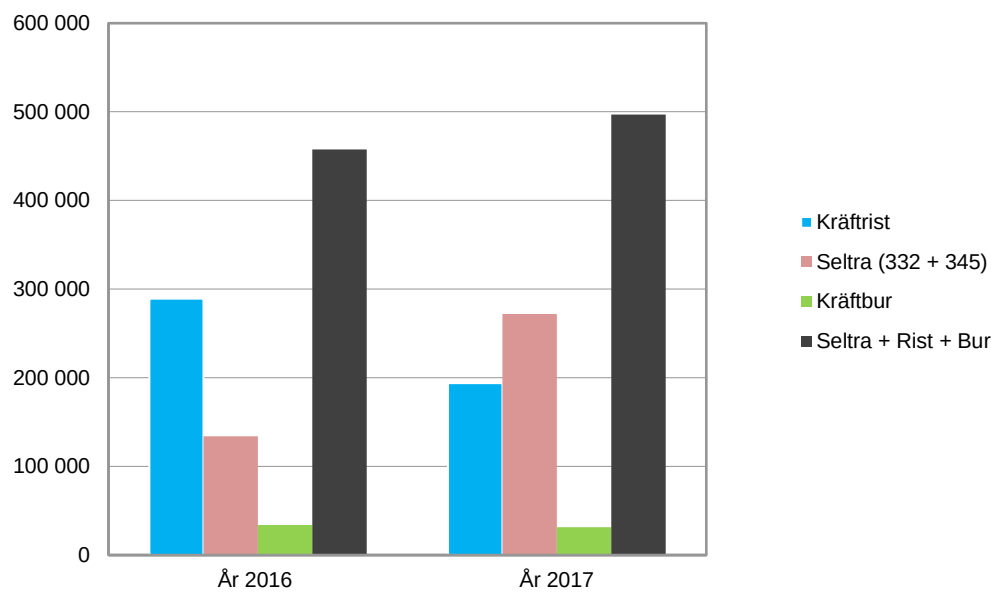
Tabell 5: Rapporterade landningar av havskräfta per redskap, år 2016 och 2017 (kg)

Redskap	Skagerrak		Kattegatt		Totalt	
	År 2016	År 2017	År 2016	År 2017	År 2016	År 2017
Rist (kg)	452 400	418 067	289 444	193 885	741 844	611 952
Andel med rist (av total fångst i seltra, rist och bur)	51,0%	46,2%	63,3%	39,0%	55,2%	43,6%
Seltra (kg)	146 053	230 261	133 975	271 812	280 028	502 073
Andel med seltra (av total fångst i seltra, rist och bur)	16,5%	25,4%	29,3%	54,7%	20,8%	35,8%
Bur (kg)	289 095	256 800	33 988	31 325	323 083	288 125
Andel med bur (av total fångst i seltra, rist och bur)	32,6%	28,4%	7,4%	6,3%	24,0%	20,6%
Total landning av havskräfta (rist + seltra + bur)	887 548	905 128	457 407	497 022	1 344 955	1 402 150

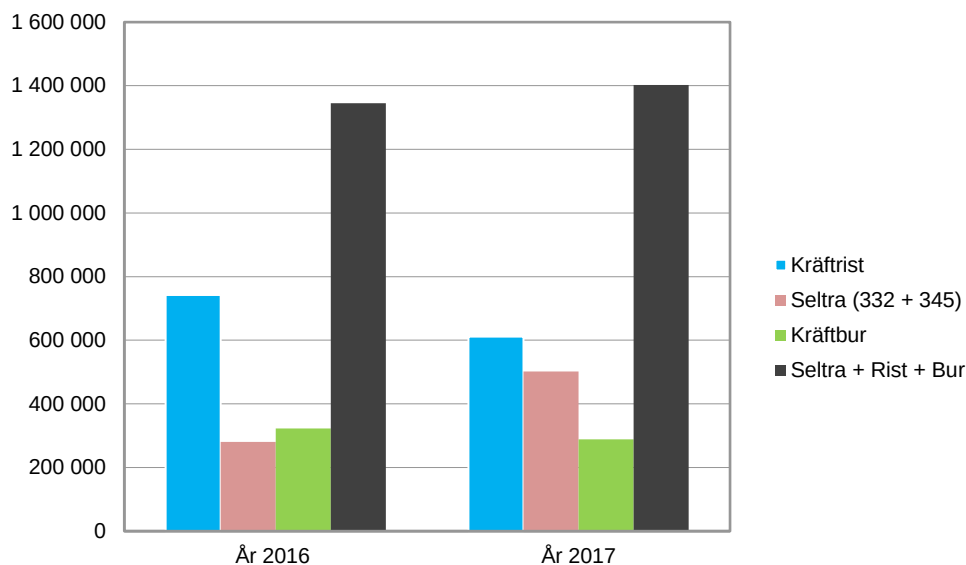
⁵ https://www.slu.se/globalassets/ew/org/inst/aqua/externwebb/sidan-publikationer/aqua-reports-xxxx_xx/aqua-reports-2018_4.pdf



Figur 1. Rapporterade landningar av havskräfta per redskapsgrupp år 2016 och 2017 i Skagerrak.



Figur 2. Rapporterade landningar av havskräfta per redskapsgrupp år 2016 och 2017 i Kattegatt.



Figur 3. Rapporterade landningar av havskräfta per redskapsgrupp år 2016 och 2017 i Skagerrak och Kattegatt sammantaget.

Fiskeansträngning med seltra 332 och 345 under år 2017

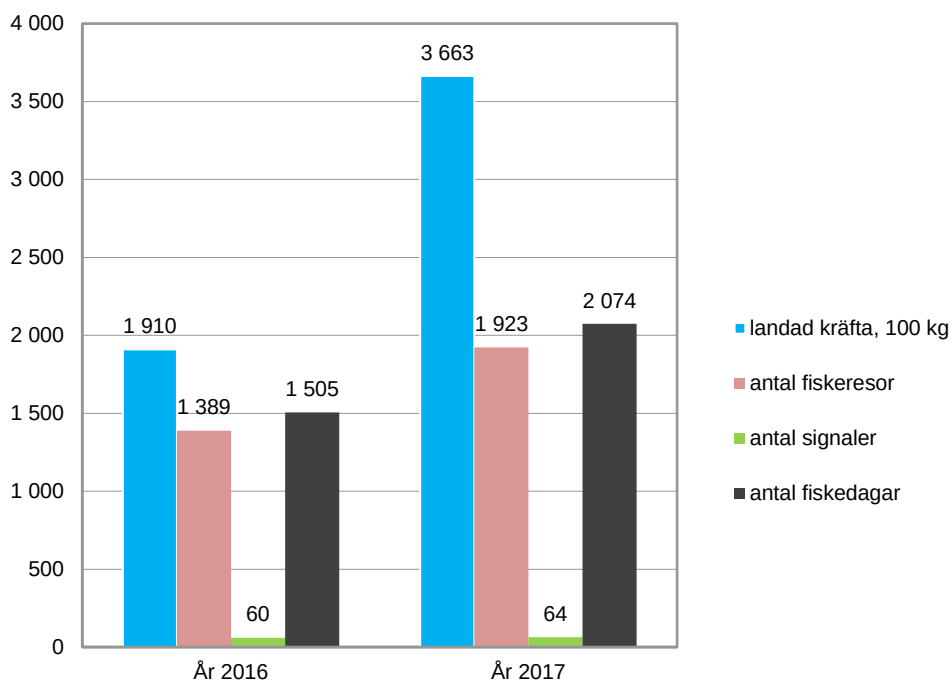
I tabell 6 visas rapporterade landningar av havskräfta med seltra 332 respektive 345 år 2016 och 2017 sammantaget mätt i kg. Totalt sett är andelen havskräfta rapporterad på redskapskod 345 av total landning i seltra högre år 2017 (73 %) jämfört med år 2016 (68 %).

Tabell 6: Rapporterade landningar av havskräfta per redskapskod i seltra år 2016 och 2017 (kg)

	Skagerrak		Kattegatt		Totalt	
	År 2016	År 2017	År 2016	År 2017	År 2016	År 2017
Totala landningar av havskräfta i seltra 332 och 345	146 053	230 261	133 975	271 812	280 028	502 073
varav redskapskod 332	24 380	22 275	64 623	113 486	89 003	135 761
varav redskapskod 345	121 673	207 986	69 352	158 326	191 025	366 312
Andel landning med kod 332 av seltra totalt	17 %	10 %	48 %	42 %	32 %	27 %
Andel landning med kod 345 av seltra totalt	83 %	90 %	52 %	58 %	68 %	73 %

Figur 4 och tabell 7 visar fiskeansträngning med seltra 345 mätt i landad havskräfta samt antal fiskeresor, signaler och fiskedagar. Samtliga dessa mått på fiskeansträngning visar på en ökad fiskeansträngning med seltra 345 år 2017 jämfört med år 2016. Landad mängd havskräfta i seltra 345 har ökat med 92 % (från 191 025 kg till 366 312 kg), medan både antalet fiskeresor och fiskedagar ökat med 38 %.

Figur 4. Fiskeansträngning med seltra 345 år 2016 och 2017.

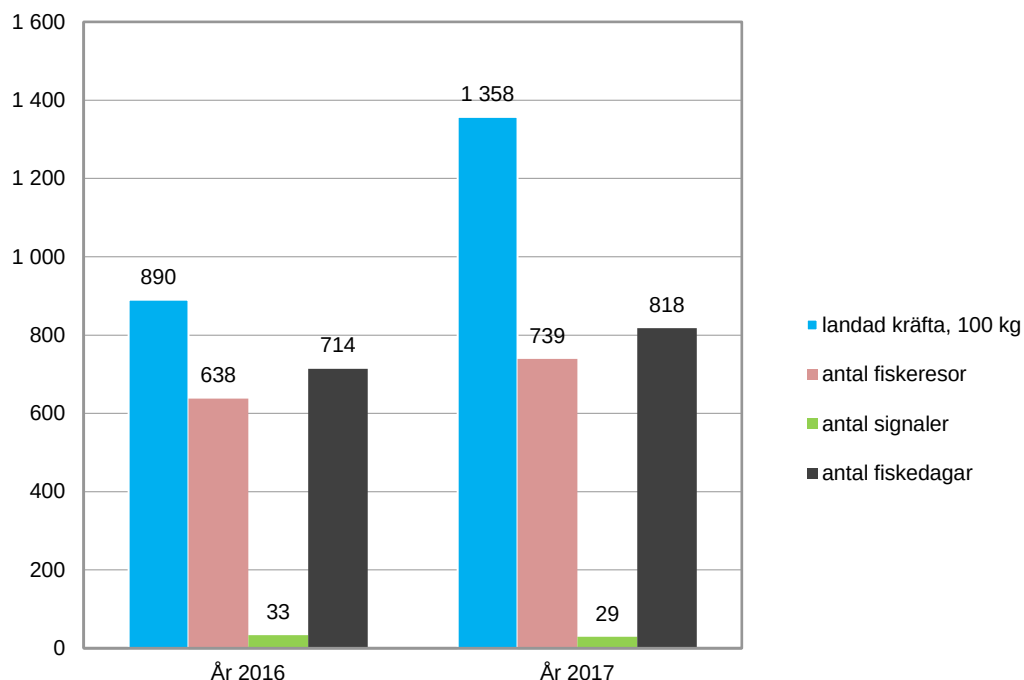


Tabell 7: Rapporterade landningar av havskräfta och fiskeansträngning med seltra 345

Fiskeansträngning seltra 345	År 2016	År 2017	Procentuell förändring mellan -16 och -17
Landad havskräfta (ton)	1 910	3 663	92 %
Antal fiskedagar	1 505	2 074	38 %
Antal fiskeresor	1 389	1 923	38 %
Antal signaler	60	64	7 %

Figur 5 och tabell 8 visar på motsvarande sätt fiskeansträngning med seltra 332 mätt i landad havskräfta samt antal fiskeresor, signaler och fiskedagar. Landad havskräfta, antal fiskeresor och antal fiskedagar visar på en ökad fiskeansträngning med seltra 332 år 2017 jämfört med år 2016. Landad mängd havskräfta i seltra 332 har ökat med 53 % (från 89 003 kg till 135 761 kg), medan antalet fiskeresor och fiskedagar ökat med 15 % respektive 16 %.

Figur 5. Fiskeansträngning med seltra 332 år 2016 och 2017.



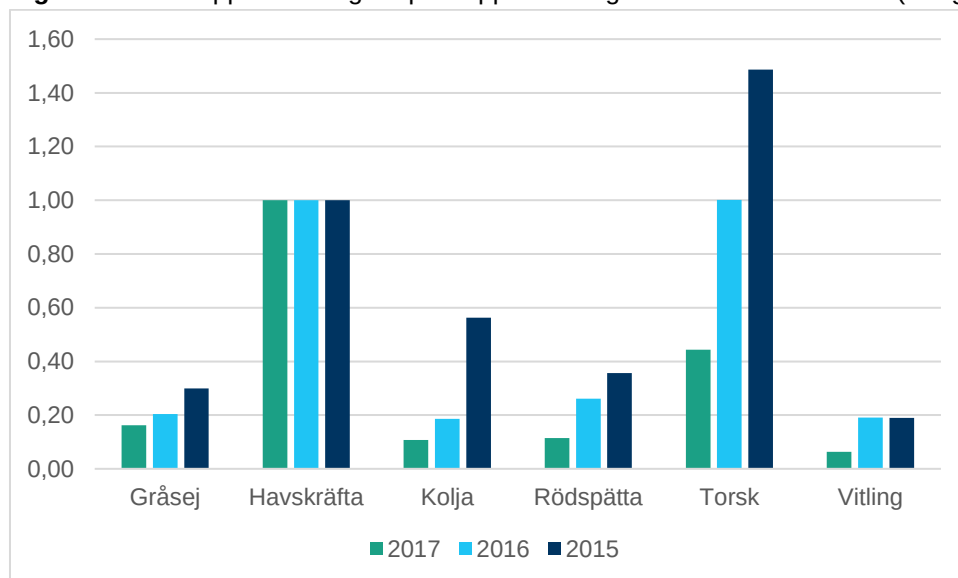
Tabell 8: Rapporterade landningar av havskräfta och fiskeansträngning med seltra 332

Fiskeansträngning seltra 345	År 2016	År 2017	Procentuell förändring mellan -16 och -17
Landad havskräfta (ton)	890	1 358	53 %
Antal fiskedagar	714	818	15 %
Antal fiskeresor	638	739	16 %
Antal signaler	33	29	-12 %

Rapporterade landningar i seltra 345 (av individuellt fördelade arter)

I figur 6 och tabell 9 görs en sammanställning av rapporterade landningar i seltra 345, den mindre selektiva av de två seltrorna (se ovan). Genomsnittlig rapporterad torsk per kg rapporterad havskräfta i seltra 345 i Skagerrak/Kattegatt var lägre år 2017 jämfört med år 2015 och 2016 (0,44 kg år 2017 jämfört med 1,00 kg år 2016 och 1,49 kg år 2015). Även för kolja, gråsej, rödspätta och vitling är genomsnittlig rapporterad landning per kg havskräfta lägre än de två tidigare åren. Något att ha i åtanke när dessa siffror studeras är sänkningen av minimimåttet för havskräfta den 1 januari 2016, från 13 cm till 10,5 cm.

Figur 6. Andel rapporterad kg art per rapporterat kg havskräfta i seltra 345 (Skagerrak och Kattegatt).



Tabell 9: Rapporterade landningar av individuellt fördelade arter i seltra 345 i Skagerrak/Kattegatt

Havsområde		År	Gråsej	Havskräfta	Kolja	Rödspätta	Torsk	Vitling
Skagerrak och Kattegatt	Rapporterade landningar i seltra 345 (kg)	2017	59 581	366 312	39 229	41 835	162 599	23 012
		2016	38 865	191 025	35 501	49 782	191 408	36 403
		2015	42 157	140 995	79 426	50 203	209 570	26 731
	Rapporterad landning per kg landad kräfta i seltra 345	2017	0,16	1,00	0,11	0,11	0,44	0,06
		2016	0,20	1,00	0,19	0,26	1,00	0,19
		2015	0,30	1,00	0,56	0,36	1,49	0,19
Skagerrak	Rapporterade landningar i seltra 345 (kg)	2017	59 415	207 986	35 890	20 861	131 007	17 890
		2016	37 360	121 673	30 521	19 300	154 916	25 815
		2015	42 032	101 434	77 998	40 152	199 910	18 422
	Rapporterad landning per kg landad kräfta i seltra 345	2017	0,29	1,00	0,17	0,10	0,63	0,09
		2016	0,31	1,00	0,25	0,16	1,27	0,21
		2015	0,41	1,00	0,77	0,40	1,97	0,18
Kattegatt	Rapporterade landningar i seltra 345 (kg)	2017	167	158 326	3 340	20 974	31 593	5 122
		2016	1 505	69 352	4 980	30 482	36 492	10 589
		2015	125	39 561	1 428	10 051	9 660	8 310
	Rapporterad landning per kg landad kräfta i seltra 345	2017	0,00	1,00	0,02	0,13	0,20	0,03
		2016	0,02	1,00	0,07	0,44	0,53	0,15
		2015	0,00	1,00	0,04	0,25	0,24	0,21

3.3.2 Fiske efter vitfisk

Fiskeansträngning med bottentrål med maskstorlek 120 millimeter eller större i Skagerrak och Kattegatt

Fiskeansträngningen med bottentrål med maskstorlek 120 millimeter eller större (TR1) i Skagerrak och Kattegatt var något lägre år 2017 jämfört med år 2016; antalet fiskedagar minskade med 6 % och antalet fiskeresor med 17 %. Det var en signifikant minskning i antal

signaler (fartyg) som fiskade med denna redskapsgrupp jämfört med tidigare år (22 signaler år 2017 jämfört med 36 signaler år 2016).

Tabell 10: Fiskeansträngning med bottentrål med maskstorlek 120 millimeter eller större i Skagerrak och Kattegatt gemensamt år 2016 och 2017

Redskap		År 2016	År 2017	Procentuell förändring mellan -16 och -17
<i>Bottentrål 120 mm eller större (TR1)</i>	Antal fiskedagar	525	495	-6 %
	Antal fiskeresor	455	379	-17 %
	Antal signaler	36	22	-39 %

Fiske med räktunnel i Skagerrak och Kattegatt

Även om nordhavsräka är målarten i räkfisket så fångas betydande mängder av demersala fiskarter i den så kallade räktunneln. När det gäller fiskfångster i räktunneln kan det noteras att landningarna av gråsej var markant högre år 2017 jämfört med år 2016 (215 ton jämfört med 137 ton).

Tabell 11: Landningar i kg av några arter i räkfisket med rist och tunnel per år, 2015-2017

Fiskslag	Redskap	2015	2016	2017
Nordhavsräka	Bottentrål med rist	657 127	773 095	627 494
Nordhavsräka	Bottentrål med rist och tunnel	734 071	1 014 796	765 517
Gråsej	Bottentrål med rist och tunnel	115 597	136 955	215 365
Kolja		8 189	4 184	4 392
Torsk		122 041	135 330	110 621
Vitling		118	155	107

Tabell 12: Fiskeansträngning i räkfisket år 2016 och 2017

Redskap		2016	2017	Procentuell förändring mellan -16 och -17
<i>Bottentrål med rist</i>	Antal fiskedagar	2 298	2 260	-1,7 %
	Antal fiskeresor	2 093	2 021	-3,4 %
<i>Bottentrål med rist och tunnel</i>	Antal fiskedagar	1 691	1 340	-20,8 %
	Antal fiskeresor	839	692	-17,5 %
<i>Räkfisket totalt</i>	Antal fiskedagar	3 897	3 545	-9,0 %
	Antal fiskeresor	2 822	2 651	-6,1 %

Fiske efter vitfisk i Nordsjön, norsk ekonomisk zon

Det är endast ett fåtal fartyg som bedriver fiske efter vitfisk i Nordsjön, norsk ekonomisk zon. Dessa tilldelades individuella årliga fiskemöjligheter från den 1 januari 2017 och påverkades av effordsystemets avskaffande genom att de inte längre var begränsande av kilowattdagar. När det gäller kvotnyttjande av de individuellt fördelade fiskkvoterna i Nordsjön, norsk ekonomisk zon (gråsej, torsk, kolja och vitling), framgår det av tabell 13 att något mer kolja fångades under år 2017 jämfört med de två föregående åren, samtidigt som fångsterna av gråsej var något lägre.

Tabell 13: Nyttjande av demersala fördelade fiskkvoter i Nordsjön, norsk ekonomisk zon,

Fiskslag	Kvotområde	2015			2016			2017		
		Kvot (ton)	Fångst (ton)	%	Kvot (ton)	Fångst (ton)	%	Kvot (ton)	Fångst (ton)	%
Bleka,	Nordsjön, norsk	190	53	28 %	190	40	21 %	190	49	26 %
Gråsej	Nordsjön, norsk	880	877	100 %	880	880	100 %	880	749	85 %
Kolja	Nordsjön, norsk	707	114	16 %	707	108	15 %	707	168	24 %
Torsk	Nordsjön, norsk	382	376	99 %	382	335	88 %	382	355	93 %

Som framgår av tabell 14 var fiskeansträngningen i detta fiske något högre under år 2017, vilket skulle kunna vara en effekt av att fiskelicensinnehavarna inte längre varit begränsad av de tidigare kilowattdagarna.

Tabell 14: Fiskeansträngning med bottentrål med maskstorlek 120 millimeter eller större i Nordsjön, norsk ekonomisk zon år 2016 och 2017

Redskap		År 2016	År 2017	Procentuell förändring mellan -16 och -17
Bottentrål 120 mm eller större (TR1)	Antal fiskedagar	246	281	14,2 %
	Antal fiskeresor	94	109	16,0 %
	Antal signaler	6	7	16,6 %

3.3.3 Fiske efter nordhavsräka i Skagerrak/Kattegatt

Fördelningen av fiskemöjligheter av nordhavsräka skiljer sig åt gentemot övriga fördelade kvoter då den inte baseras på historiskt fiske utan på en kombination av ransonsklass i det tidigare systemet och antalet aktiva månader under referensperioden.

Inom räkfisket, där allt fiske sker med bottentrål (med rist eller med rist och tunnel), finns ingen kustkvot som för övriga fisken. Däremot är räkfiskeflottan indelad i två ransonsklasser: "Ransonsklass A-C" (45 tillstånd) och "Ransonsklass D-E" (17 tillstånd). I "Ransonsklass A-C" ingår främst mindre fartyg. Överlåtelser får endast ske mellan tillståndshavare i samma ransonsklass.

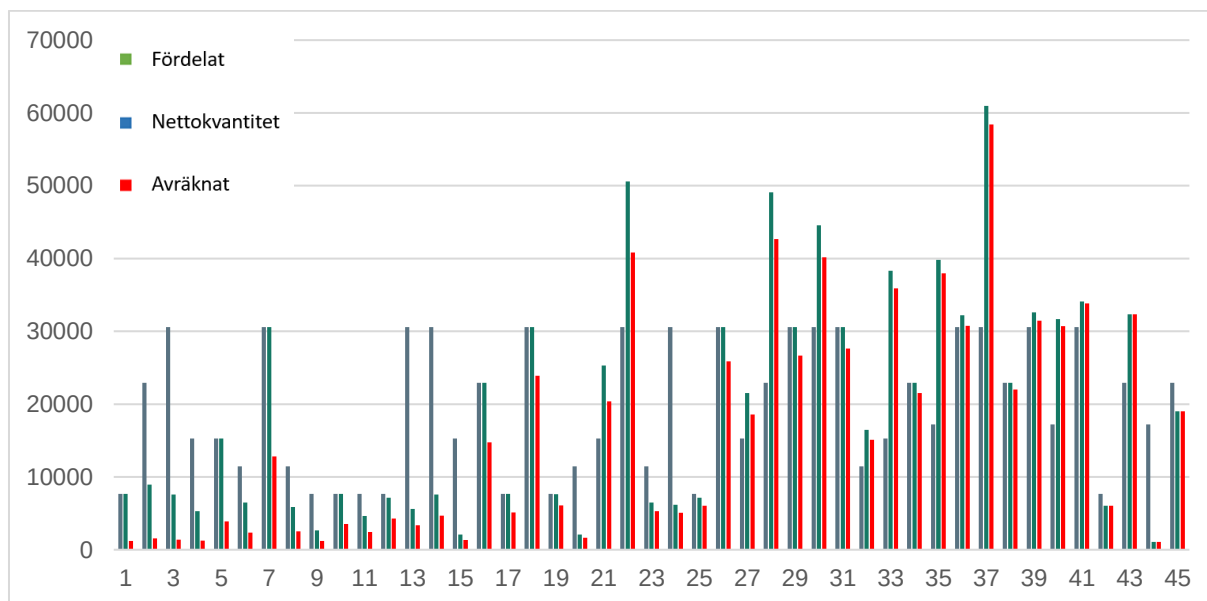
Nyttjande och överlåtelser inom "Ransonsklass A-C"

Nyttjande och överlåtelser inom "Ransonsklass A-C" sammanfattas i tabell 15 och figur 7. Den totalt individuellt fördelade kvantiteten under år 2017 till de 45 tillståndshavare som tillhör denna ransonsklass var 888 892 kg nordhavsräka, varav ungefär 22 % överläts inom ransonsklassen under året. Det totala kvotnyttjandet inom ransonsklassen var 83 % av den tilldelning de fick.

Totalt har 21 av de 45 fiskelicensinnehavarna överlåtit kvantitet under året och antalet mottagare av kvantitet är 15. Av figur 7 kan det utläsas att det har funnits olika mönster bland licensinnehavarna, exempelvis finns det de som har lågt nyttjande men inte överlåtit kvantitet och därmed hade en stor andel av deras tilldelade kvantitet kvar vid årets slut. Det finns även de som överlåtit en del av sin tilldelning, men som hade kvar kvantitet vid årets slut (som egentligen kunnat överlåta mer). Samtidigt finns det de som har ett näst intill fullt nyttjande och som eventuellt också har tagit emot kvantitet under året. Om dessa licens-innehavare kunnat/velat fiska mer men inte hittat tillgänglig kvantitet innebär det att kvantitet kan ha blivit inlåst. Det är dock svårt att kunna dra slutsatser om detta då det är svårt att veta om någon med fullt nyttjande egentligen hade kunnat/velat fiska mer.

Tabell 15: Översikt av kvotnyttjande och överlåtelser av nordhavsräka inom "Ransonsklass A-C"

Antal tillstånd i "Ransonsklass A-C":	45
Totalt fördelad kvantitet	888 892
Total överlåten kvantitet	200 705
Totalt mottagen kvantitet	200 747
Totalt avräknad kvantitet	734 601
Total nyttjandegrad:	83 %
Överlåtelser	
Totalt antal som överlåt:	21
Totalt antal som mottagit:	15



Figur 7: Översikt av tilldelad kvantitet, nettokvantitet och avräknad kvantitet per fiskelicensinnehavare inom "Ransonsklass A-C". I "Fördelat" ingår även de extratilldelningar som skett under året.

Nyttjande och överlåtelser inom "Ransonsklass D-E"

Nyttjande och överlåtelser inom "Ransonsklass D-E" sammanfattas i tabell 16 och figur 8. Det totala antalet tillstånd inom denna ransonsklass är sjutton. Inom ransonsklassen finns det flera fall där det är en och samma ägare till två fartyg, men där fiskelicensinnehavarna är olika personer. Detta är viktigt att ha i åtanke när det gäller antalet överlåtelser och mängden överlåten/mottagen kvantitet som framkommer i tabell 16 då det ibland alltså handlar om överlåtelser mellan fartyg där det är samma personer/företag som äger fartygen och där fiske främst sker med att av de fartygen. En diskussion kring förekomsten av detta fenomen sker i kapitel 5 och 7.

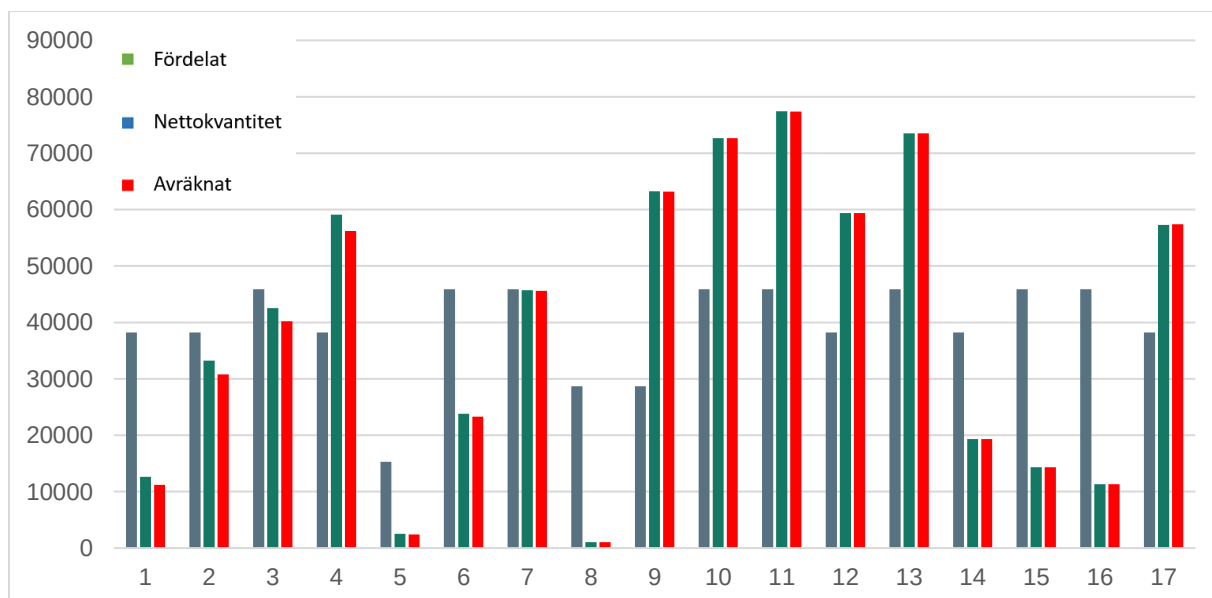
Den totalt individuellt fördelade kvantiteten till de tillståndshavare som tillhör "Ransonsklass D-E" var 669 098 kg nordhavsräka, varav 31 % överläts inom ransonsklassen under år 2017. Totalt har 11 av de 17 tillståndshavarna överlåtit kvantitet vilket motsvarar 65 % och då handlar det alltså i flera fall om överlåtelser mellan fartyg som tillhör samma verksamhet. Antalet mottagare av kvantitet är 8 tillståndshavare, motsvarande 47 %.

Av de 11 tillståndshavare som överlåtit kvantitet har 3 av dem överlåtit minst 60 % av sin tilldelade kvantitet och 2 har överlåtit minst 80 %. Det innebär att det är andra tillstånds-

havare än dessa fem som i huvudsak fiskat upp fiskemöjligheterna som de fått sig tilldelade. Det totala kvotnyttjandet av den tilldelning de fått inom ransonsklassen var högt, 99 %.

Tabell 16: Översikt av kvotnyttjande och överlåtelser av nordhavsräka inom "Ransonsklass D-E"

Antal tillstånd i "Ransonsklass D-E"	17
Totalt fördelad kvantitet	669 098
Total överlåten kvantitet	209 076
Totalt mottagen kvantitet	209 076
Totalt avräknad kvantitet	659 334
Total nyttjandegrad:	99 %
Överlåtelser	
Antal som överlåtit:	11
Antal som mottagit:	8



Figur 8: Översikt av kvotnyttjande och överlåtelser av nordhavsräka inom "Ransonsklass D-E". I "Fördelat" ingår även de extratilldelningar som skett under året.

När det gäller räkfisket kan nämnas att andelen rå- och kokräka under år 2017 uppgår till 44 respektive 56 % (enligt uppgifter från avräkningsnotor), och att det finns stora individuella variationer. Det förekommer även variationer mellan månaderna. Den totalt sett relativt låga andelen råräka i genomsnitt under hela året skulle kunna indikera att olovlig high-grading förekommer.

3.3.4 Fiske efter torsk i Östersjön

Inom fisket efter torsk i Östersjön har kvotnyttjandet de senaste åren varit lågt. Under år 2017 och de senaste föregående åren har endast drygt 10 av de ungefär 40 tillståndshavarna fiskat in 80 % av totalt infiskad kvantitet. En stor andel av de övriga tillståndshavarna fiskar endast tillräckligt för att uppfylla det infiskningskrav på 1 000 kg som krävs för att beviljas förnyat tillstånd nästkommande år.

De individuella tilldelningarna av torsk i Östersjön år 2017 har generellt inte varit begränsande för enskilda tillståndshavares fiske under året (se figur 9), utan andra faktorer ligger bakom den låga infiskningen (dåligt fiske, låga priser, lönsamhet etc.). Den låga infiskningen gäller

både trålfisket och fisket med passiva redskap (som sker på oallokerade kustkvoter). Nivån på 2017 års kvoter av torsk i västra och östra Östersjön innebar en markant minskning jämfört med år 2016, framförallt i västra Östersjön. Då Sveriges kvot för torsk i västra Östersjön år 2017 endast motsvarade den mängd som fångats inom fisket med passiva redskap de senaste åren fördelades inget till trålfisket av denna kvot vid 2017 års början. Under hösten gjordes dock, på grund av den låga infiskningen med passiva redskap, en omfördelning av kvot från fisket med passiva fisket till trålfisket som därmed fick individuella tilldelningar av fiskemöjligheter för torsk i västra Östersjön.

I detta fiske har redovisad torsk under MRB varit betydligt lägre (2 %) än skattningar som visar på ungefär 15-20 % torsk under MRB, vilket indikerar på att olovliga utkast har förekommit under år 2017.

Nyttjande och överlåtelser

Det totala antalet särskilda tillstånd för torskfångande redskap med trål i Östersjön var 39 under år 2017. Motsvarande 10 % av den totalt individuellt fördelade kvantiteten av torsk i östra Östersjön har överlåtit under år 2017. Totalt har 12 tillståndshavare överlåtit kvantitet, motsvarande 31 %, och antalet mottagare av kvantitet är 11, motsvarande 28 %. Det totala kvotnyttjandet av den tilldelning som skett till trålfisket är 52 %.

Tabell 17: Översikt av kvotnyttjande och överlåtelser inom fisket efter torsk med trål i östra Östersjön

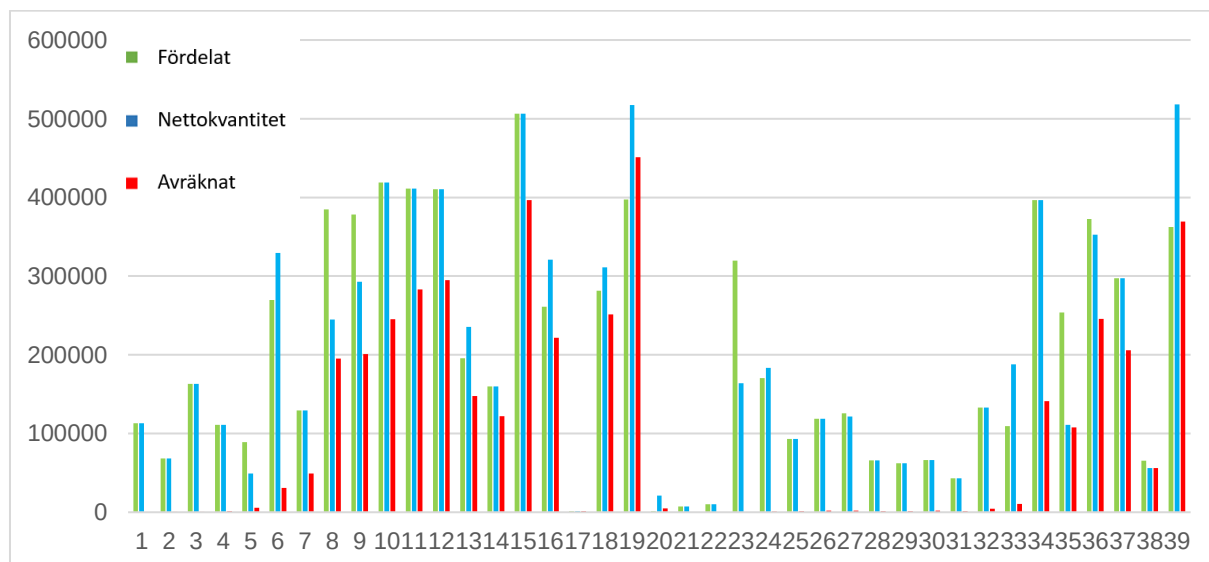
Antal tillståndshavare	39
Totalt fördelad kvantitet (kg)	7 825 409
Total överlåten kvantitet (kg)	820 786
Totalt mottagen kvantitet (kg)	800 793
Totalt avräknad kvantitet (kg)	4 056 232
Totalt nyttjande	52 %
Överlåtelser	
Totalt antal som överlåtit	12
Totalt antal som mottagit	11

I tabell 18 görs en uppdelning mellan innehavare av torsktråltillstånd i Östersjön som enbart har detta tillstånd (och inte något särskilt tillstånd i Västerhavet eller pelagiskt tillstånd), vilka uppgår till 20, och de som utöver tillståndet att fiske med torskfångande redskap med trål i Östersjön även har pelagiskt tillstånd och/eller särskilt tillstånd i Västerhavet, vilka uppgår till 19.

Den totalt individuellt fördelade kvantiteten torsk i östra Östersjön till de 20 tillståndshavare som enbart har detta tillstånd var 4 751 481 kg, varav ungefär 6 % har överlåtit. Totalt har 3 av dessa tillståndshavare överlåtit kvantitet under året och 6 har mottagit kvantitet. Den totalt individuellt fördelade kvantiteten torsk i östra Östersjön till de 19 tillståndshavare som även har andra särskilda tillstånd var 3 073 928 kg, varav 18 % har överlåtit. Totalt har 9 av dessa tillståndshavare överlåtit kvantitet under året och 5 har mottagit kvantitet.

Tabell 18: Översikt av kvotnyttjande och överlåtelser av torsk inom trålfisket i östra Östersjön

De som innehar tillstånd för torskfångande redskap med bottentrål i östra Östersjön, men inte särskilt tillstånd i Västerhavet eller pelagiskt tillstånd	
Antal tillståndshavare som endast har tillstånd med torskfångande redskap med bottentrål	20
Totalt fördelad kvantitet (kg)	4 751 481
Total överlåten kvantitet (kg)	265 060
Totalt mottagen kvantitet (kg)	330 000
Totalt avräknad kvantitet (kg)	29 03 767
Totalt nyttjande	61 %
Överlåtelser	
Totalt antal unika som överlåtit	3
Totalt antal unika som mottagit	6
De som innehar tillstånd för torskfångande redskap med bottentrål i östra Östersjön, och även särskilt tillstånd i Västerhavet och/eller pelagiskt tillstånd	
Antal tillståndshavare med tråltillstånd i Östersjön samt även tillstånd i Västerhavet och/eller pelagiskt tillstånd	19
Totalt fördelad kvantitet (kg)	3 073 928
Total överlåten kvantitet (kg)	555 726
Totalt mottagen kvantitet (kg)	470 793
Totalt avräknad kvantitet (kg)	1 152 466
Totalt nyttjande	38 %
Överlåtelser	
Totalt antal unika som överlåtit	9
Totalt antal unika som mottagit	5

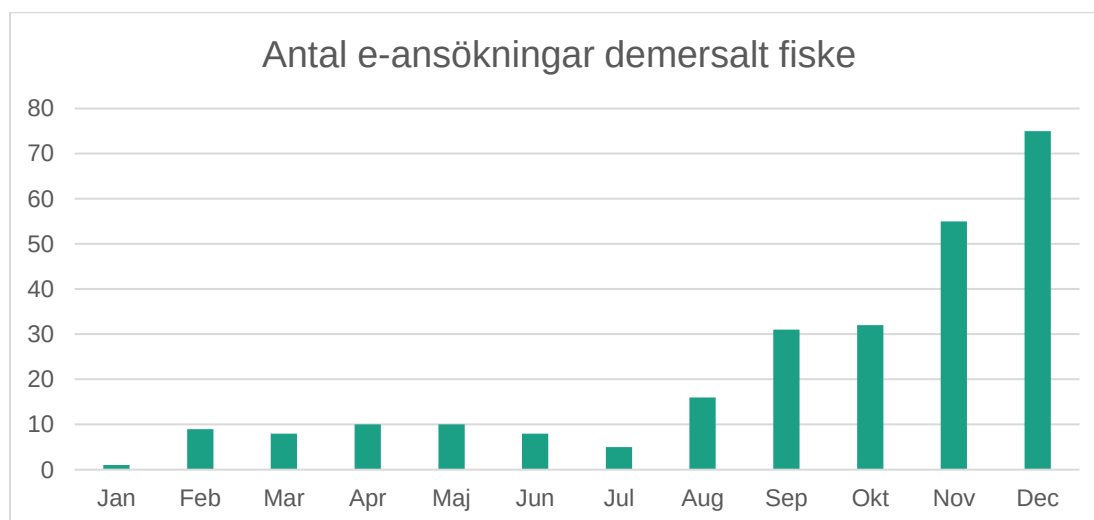


Figur 9: Översikt av kvotnyttjande och överlåtelser av torsk per fiskelicensinnehavare i östra Östersjön för de med tråltillstånd i Östersjön (licensinnehavare 1 – 20 har bara detta tillstånd, licensinnehavare 21-39 har även särskilt tillstånd i Västerhavet och/eller pelagiskt tillstånd). I "Fördelat" ingår även de extratilldelningar som skett under året.

4. Praktisk hantering

4.1 Överlåtelser och Fiskerätt

En viktig del av det nya systemet med individuell fördelning inom demersalt fiske är möjligheten att göra tillfälliga överlåtelser under året. För att kunna underlätta ansökningar om överlåtelser började under år 2017 e-tjänsten Fiskerätt att användas av svenska yrkesfiskare med pelagiska och demersala tillstånd. Systemet har tagits fram av HaV i samråd med yrkesfiskare. I Fiskerätt kan yrkesfiskare ansöka om att tillfälligt under året kunna överlåta individuella fiskemöjligheter till en annan yrkesfiskare. I systemet kan yrkesfiskarna också se sitt saldo av fiskerättigheter och fiskemöjligheter. Under år 2017 hade Fiskerätt 141 användare. I Fiskerätt kan en enskild yrkesfiskare ge en annan person fullmakt att hantera ansökningar om överlåtelser för dennes räkning. Denna möjlighet användes av 31 yrkesfiskare. Totalt inkom 260 ansökningar av överlåtelser av fiskemöjligheter inom demersalt fiske i Fiskerätt under året. Figur 10 illustrerar att majoriteten av överlåtelserna var koncentrerade till slutet av året. En förklaring till detta kan vara att extrautdelningar av demersala fiskemöjligheter utfördes i oktober och december och att många överlåtelser därför ägde rum då.



Figur 10: Översikt av antalet ansökningar per månad av överlåtelse av fiskemöjligheter inom demersalt fiske, i e-tjänsten Fiskerätt år 2017.

I den enkätstudie som utförts inom utvärderingsarbetet (se kapitel 6) ställdes en fråga till yrkesfiskarna om de ansåg att e-tjänsten för ansökningar om överlåtelser om fiskemöjligheter fungerat bra under år 2017. Av de som svarat var majoriteten mycket nöjda med Fiskerätt.

4.2 Extrautdelningar

Under år 2017 utfördes två extrautdelningar av demersala fiskemöjligheter. De baserades dels på den säkerhetsmarginal som HaV sparade för eventuella överklaganden och överfiske samt dels på sparade kvantiteter från föregående år som EU beslutar om. De ägde rum sent under året, 11 oktober respektive 4 december. Extratilldelningar som sker sent på året är inte optimalt för yrkesfiskets planeringsmöjligheter och kan ha påverkat möjligheten att nyttja vissa kvoter. Detta märks särskilt för de som fått tilldelning av torsk i östra Östersjön då extratilldelningarna av torsk var runt 1 900 ton. Då extrautdelningarna ägde rum sent på året så var det flera som

inte hade möjlighet att fiska upp sina tilldelningar. Till år 2018 har HaV fått besked från EU-kommissionen att medlemsstaterna kan fördela ut den sparade kvantiteten tidigare, vilket har inneburit att det under år 2018 redan skett en extrautdelning.

5. Effekter av regelverk kring särskilda tillstånd

I avsnitten ovan, exempelvis i det om räkfisket, har förekomsten av så kallade ”passiva tillståndshavare” och ”kvotbåtar” nämnts. Det har också nämnts att det i vissa fall, framförallt när det gäller trålfisket efter torsk i Östersjön, finns de som har tillstånd men som i stort sett är inaktiva (fiskar endast upp infiskningskravet för att kunna få sitt tillstånd förnyat och få demersala fiskemöjligheter nästkommande år). I detta avsnitt görs en lite närmare fördjupning av dessa fenomen.

I vissa fall är den person som innehar ett särskilt tillstånd och är fiskelicensinnehavare inte längre engagerad i fisket, utan det är någon annan som nyttjar tillståndet genom att exempelvis vara befälhavare ombord på fiskefartyget. Ofta är även den här personen ägare till fartyget. Det finns alltså ett antal ”passiva tillståndshavare” som inte är de som egentligen bedriver fiske med fartygen. Detta har tidigare uppmärksammats och under år 2015 infördes nya regler för att kunna förenkla byten av tillståndshavare för särskilda tillstånd, mot bakgrund av situationen med passiva tillståndshavare. Fiskerinäringen önskade en viss flexibilitet vad gäller byte av tillståndshavare och de ansåg att tidigare system medförde en inlåsning och gjorde det svårt att få till en förnygring av fiskarkåren. För att förhindra att licensinnehavare skaffar sig flera särskilda tillstånd infördes en begränsning att en licens-innehavare maximalt får inneha ett särskilt tillstånd per typ. Därigenom kunde man inte skaffa sig flertalet särskilda tillstånd av samma typ, samtidigt som en del förhållanden med passiva tillståndshavare kunde försvinna. Regelverket som infördes var att byte av tillstånds-havare blev möjligt för de särskilda tillstånden för fiske efter torsk i Östersjön, för fiske inom effortregleringen i Skagerrak, Kattegatt och Nordsjön samt för fiske efter havskräfta med bottentrål försedd med artsorterande rist, under förutsättning att minst motsvarande kapacitet, mätt i kilowatt, fördes ut ur fisket. Vad gäller särskilt tillstånd för fiske efter nordhavsräka infördes möjligheten till byte av tillståndshavare genom generationsskifte eller ägarkontinuitet i minst tre år i ett fiskefartyg.

Sedan systemet med individuella årliga fiskemöjligheter infördes den 1 januari 2017 finns fortsatt möjlighet att överta tillstånd genom ägarkontinuitet i ett fiskefartyg i tre år samt genom generationsskifte. Det finns fortfarande flertalet yrkesfiskare som är ägare av flera fartyg men som inte står som fiskelicensinnehavare på dem. Även om viss ökad flexibilitet till byte av tillståndshavare finns nu jämfört med före år 2015 så måste en ägare vänta en treårsperiod från det att denne blivit ägare av ett fartyg tills dess att det särskilda tillståndet kan övertas genom bestämmelserna om ägarkontinuitet.

I vissa fisken behåller många fiskelicensinnehavare sina särskilda tillstånd och fartyg även fast de inte bedriver något egentligt fiske med det fartyget, som exempelvis en stor andel av dem med särskilt tillstånd för torskfångande redskap med bottentrål i Östersjön. Det kan tänkas bero på att de vill behålla tillstånden för framtiden eller för att nästan samtliga fiske-möjligheter förs över till ett annat fartyg, där det egentliga fisket bedrivs. Förekomsten av dessa fenomen varierar mellan olika fiskerier. I vissa fisken handlar det främst om att fiske-möjligheterna överförs från ”kvotbåten” till ett annat fartyg. Detta är tydligt förekommande i exempelvis gruppen med större fartyg inom räkfisket; ”Ransonsklass D-E” (se figur 8). I andra fall tycks det handla om att licensinnehavarna är måna om att behålla sina tillstånd även om

de av olika orsaker inte bedriver något egentligt fiske. Detta gäller framförallt trål-fisket efter torsk i Östersjön där endast drygt en fjärdedel av de 39 tillståndshavarna under år 2017, och de senaste åren innan dess, har stått för runt 80 % av den totala infiskningen. Många av de övriga tillståndshavarna fiskar endast tillräckligt för att kunna beviljas förnyat tillstånd nästkommande år.

6. Enkätstudie

6.1 Enkätstudiens syfte och innehåll

Som ett komplement till övrig analys i utvärderingen har en enkätstudie till yrkesfiskare genomförts. Den har skickats ut elektroniskt till samtliga fiskelicensinnehavare med demersalt tillstånd eller via post i de fall e-postadresser saknats.

Enkätstudiens syfte är att ge ökad kunskap och förståelse för hur tillståndshavarna upplever att systemet med individuell fördelning fungerat under det första året, hur de ser på möjligheter och hinder för anpassning av sin verksamhet till landningsskyldigheten och hur de som yrkesfiskare upplever regelverket (kring framförallt fördelning). Den syftar även till att ge förståelse för hur överlåtelse fungerat under det första året, exempelvis om det förekommit olika typer av handelsfriktioner när det gäller dessa, och vad de tror kan vara anledning till det låga kvotnyttjandet av flera demersala arter under år 2017.

Nedan beskrivs kort bakgrunden till de frågor som var med i enkäten.

En förutsättning för att systemet ska kunna bidra till det mål som det syftar till, d.v.s. att underlätta möjligheten att kunna efterleva landningsskyldigheten, är att det fungerar rent praktiskt och att det inte finns olika typer av handelsfriktioner i systemet. Sådana friktioner kan exempelvis vara att det är svårt att hitta någon att ta emot kvantitet från (även om kvantitet finns) eller att den potentiella överlåtaren begär en för hög ersättning. Därför innehöll enkäten följande typ av frågor:

- Hur tycker tillståndshavare att e-tjänsten för ansökningar av överlåtelse, Fiskerätt, fungerat?
- Har det varit svårt att hitta någon som vill överlåta?
- Har tillståndshavarna avstått från överlåtelse på grund av att överlåtaren har begärt ett för högt pris?

Vidare innehåller enkäten även frågor om tillståndshavarnas upplevelse av regelverket vilka syftar till att ge HaV en mer övergripande uppfattning om vad yrkesfiskare med demersala tillstånd anser om olika delar av regelverket. Forskning om förvaltningssystem och regel-efterlevnad inom fiske pekar på betydelsen av faktorer som personlig upplevelse av rättvisa och regleringarnas legitimitet och förankring (se exempelvis Hatcher et al 2000; 2005⁶). Utöver ekonomiska faktorer är dessa bland annat viktiga för regelefterlevnad. Då en hög grad av missnöjdhet med rådande regleringar är problematiskt är det viktigt med en medvetenhet om yrkesfiskets inställning till dessa.

⁶ Hatcher, A., Jaffry, S., Thebaud, O. and Bennet, E., 2000. Normative and social influences affecting compliance with fishery regulations, *Land Economics*, Vol. 76, No. 3, s. 448-461.

Hatcher, A. and Gordon, D., 2005. Further investigation into the factors affecting compliance with U.K. fishing quotas. *Land Economics*, Vol. 81., No. 1, s. 71-86.

I enkäten ställdes även bland annat frågor om hur yrkesfisket upplever att systemet underlättar efterlevnaden av landningsskyldigheten och vad de tror ytterligare kan underlätta efterlevnaden av den.

6.2 Enkätstudiens resultat

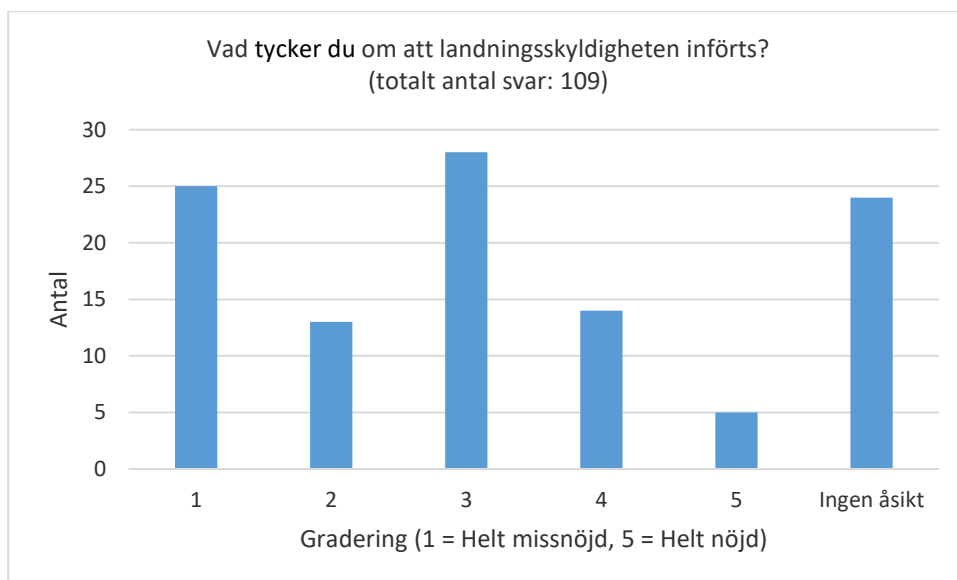
Enkäten skickades ut under maj 2018 till kontaktpersoner för totalt 244 demersala tillstånd år 2017. 200 fick enkäten elektroniskt och 44, som det saknades e-postadress till, fick den via post.

Totalt inkom 111 svar (92 svar elektroniskt och 19 via post), vilket motsvarar en svarsfrekvens på 45,5 % och ett bortfall på 54,5%. Då en bortfallsanalys inte har gjorts saknas information om hur pass representativ gruppen av svaranden är, vilket är viktigt att ha i åtanke.

Av de som svarat var 76 % medlemmar i en producentorganisation under år 2017.

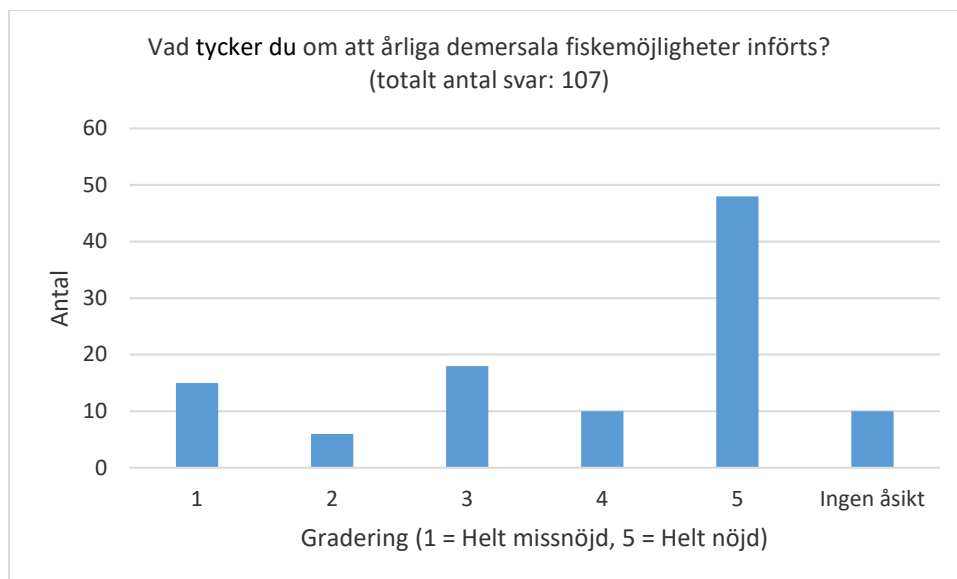
6.2.1 Vad tillståndshavarna anser om olika delar av regelverket

I enkäten ställdes några generella frågor om vad tillståndshavarna anser om olika delar av regelverket.



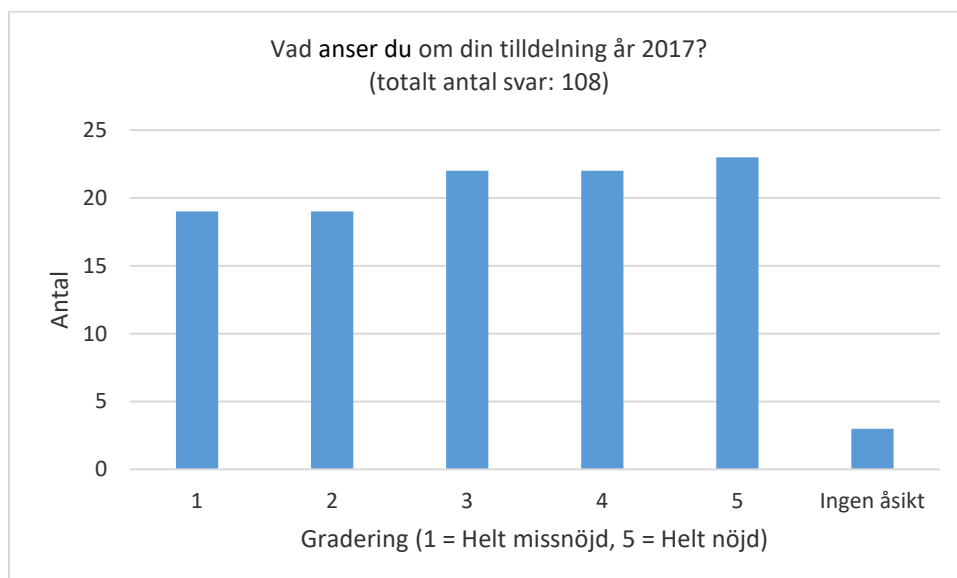
Figur 11: Fråga om vad man tycker om att landningsskyldigheten införts.

När det gäller vad tillståndshavarna tycker om att landningsskyldigheten införts var det många av de svarande som antingen var helt missnöjda eller neutrala. Vad de vägt in i sitt svar kan tänkas variera eftersom påståendet är så pass generellt formulerat. Förutom syftet med landningsskyldigheten skulle det också exempelvis kunna vara upplevda förutsättningar för landningsskyldigheten och åsikter om regelverket kring den som kan ha påverkat hur man svarat.



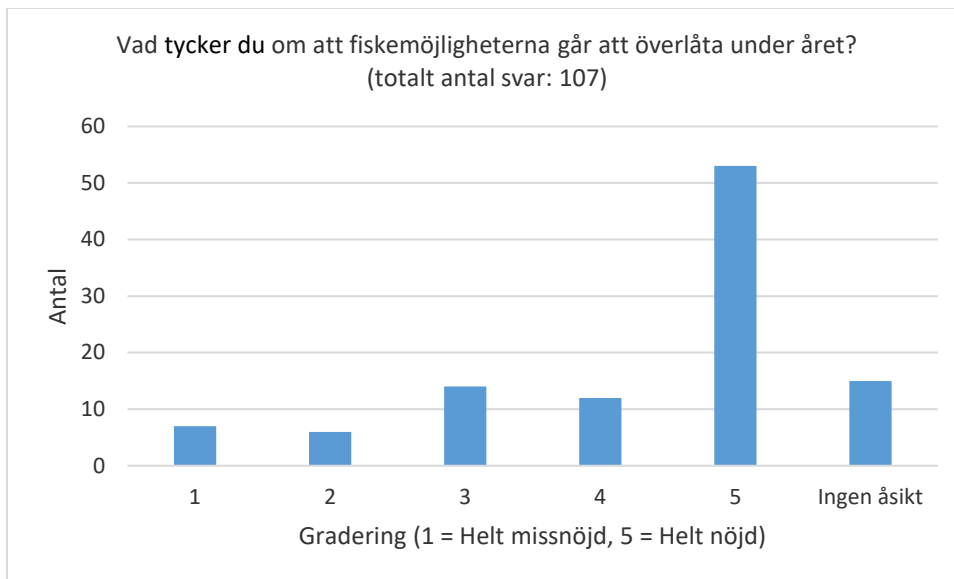
Figur 12: Fråga om vad man tycker om att årliga demersala fiskemöjligheter införts.

På frågan om vad man tycker om att årliga demersala fiskemöjligheter införts angav 45 % av de svarande att de var "helt nöjda" med det. 14 % av de svarande var "helt missnöjda".



Figur 13: Fråga om vad man anser om sin individuella tilldelning 2017.

När det gäller vad man tycker om sin tilldelning år 2017 var svaren ganska jämt spridda på den femgradiga skalan mellan "helt missnöjd" och "helt nöjd".



Figur 14: Fråga om vad man tycker om att fiskemöjligheter går att överlåta under året.

På frågan om vad man tycker om att fiskemöjligheterna går att överlåta under året var ungefär hälften av de som svarade "helt nöjda".

6.2.2 Vad tillståndshavarna tror att det låga kvotnyttjandet beror på

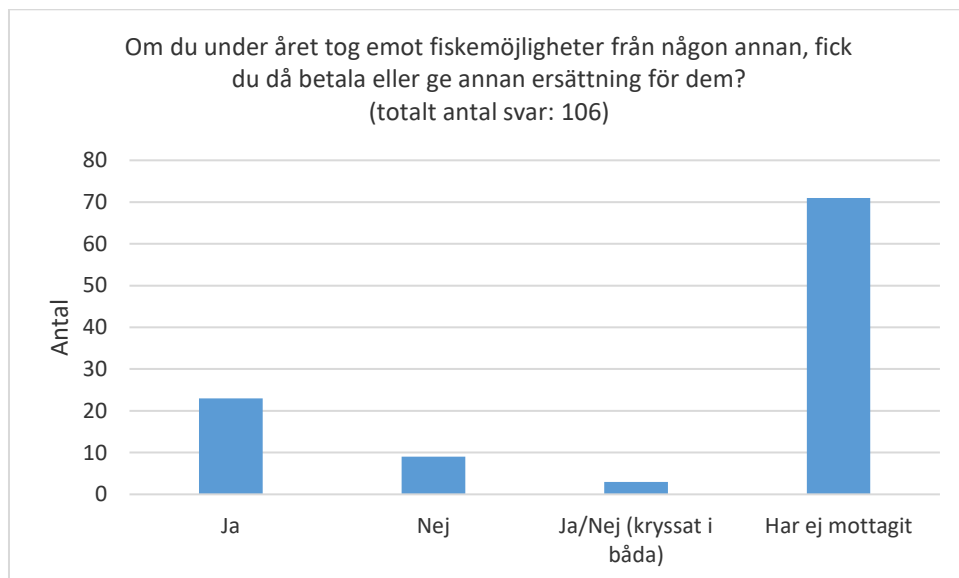
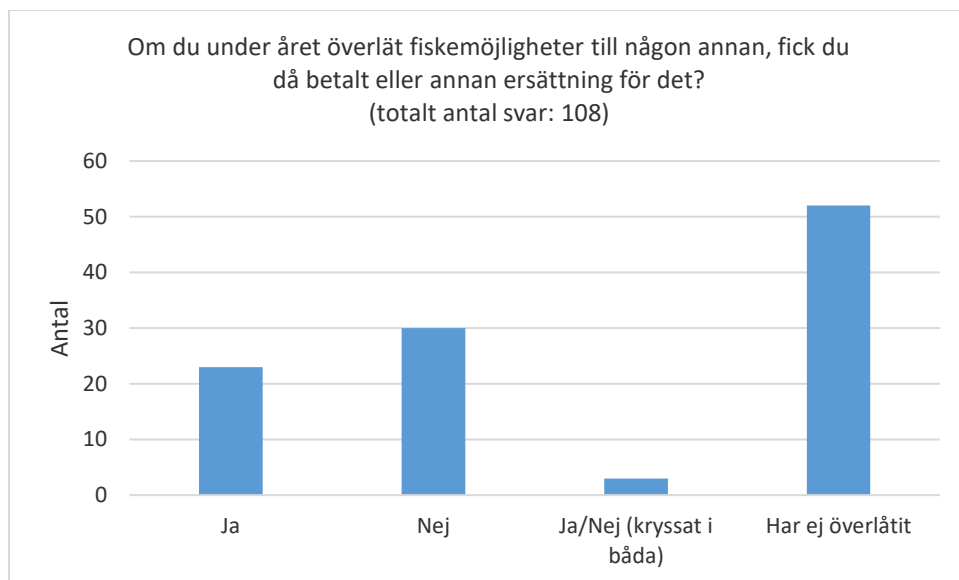
I enkäten ställdes en öppen fråga om vad man tror att det låga kvotnyttjandet under år 2017 har berott på. Mer än hälften av de som besvarade enkäten kommenterade frågan och bland svaren anges flera olika typer av anledningar. Nedan sammanfattas några svar som flera angav:

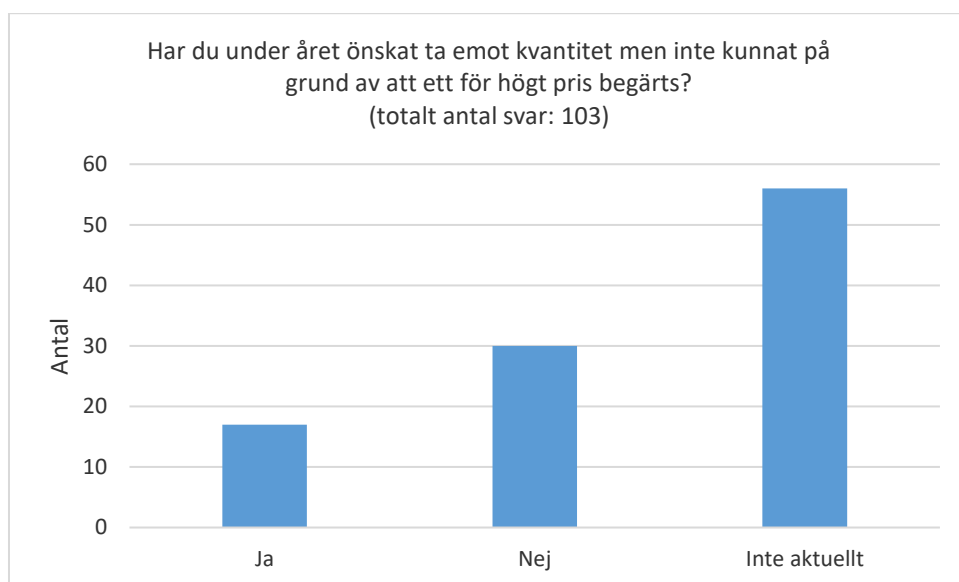
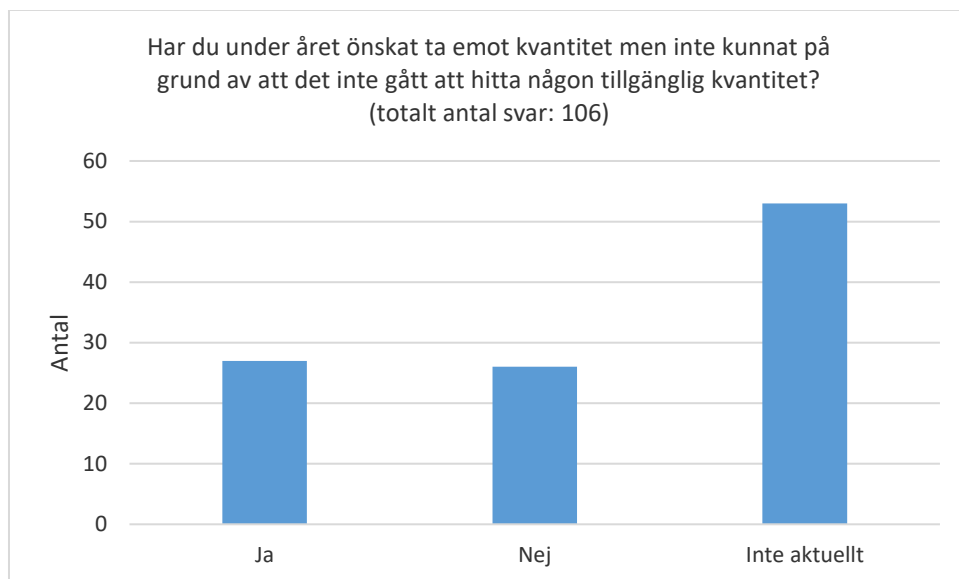
- *Försiktighet, svårt att planera, inte riskera få slut på kvot:* En anledning som många uppgav var att de trodde det låga kvotnyttjandet berodde på att det är det första året med ett nytt system och att yrkesfiskarna därför varit för försiktiga. De var osäkra på hur mycket de behövde spara av sin egen kvantitet till senare på året och vågade inte räkna med att det skulle kunna gå att få tag på fiskemöjligheter senare vid behov.
- *Handelsfriktioner i överlåtelser:* Flera svar tydde på att olika typer av handelsfriktioner för överlåtelser förekommit, exempelvis att de måste ha vissa särskilt eftertraktade arter för att kunna byta, att det inte funnits en fungerande kvotbörs eller att det varit för dyrt.
- *Tillgång på fisk:* När det gäller exempelvis torsk i Västerhavet uppgav flera att det blev en stor förändring av tillgången på fisk i havet under den senare delen av året.
- *Otydligt regelverk:* En del ansåg att det kunde bero på en osäkerhet kring framtida regelverk, exempelvis att de skulle få lägre tilldelning i framtiden om de överlät kvantitet.
- *Individuella fördelningar som inte speglar aktuellt fiske och "inlåsnings" i systemet:* En annan anledning som flera angav var att de tror att det låga kvotnyttjandet beror på att tilldelningarna inte speglar aktuellt fiske. Här har framförallt räkfisket lyfts fram.
- *Östersjön:* När det gäller Östersjön pekas det på dåligt fiske och prisbild, och därmed låg lönsamhet.

6.2.3 Frågor om överlåtelser

22 % av de som besvarat enkäten angav att de fått betalt eller annan ersättning då de överlät fiskemöjligheter, medan 28 % angav att de inte fick ersättning. På frågan om de fått betala eller ge annan ersättning då de mottagit fiskemöjligheter svarade 22 % ja och 9 % nej.

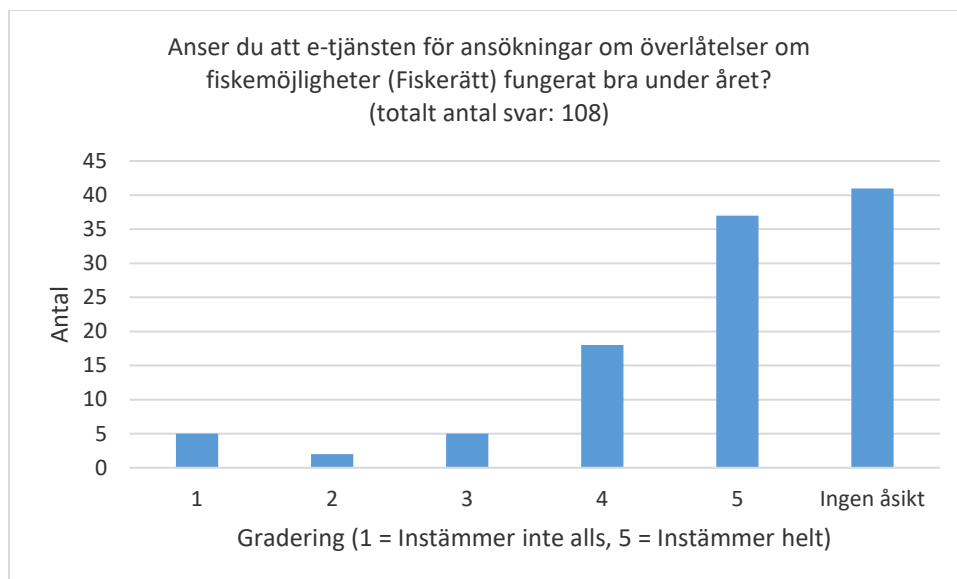
25 % av dem som svarat angav att de önskat ta emot kvantitet men inte kunnat på grund av att det inte gått att hitta någon tillgänglig kvantitet medan 16 % angav att de önskat ta emot kvantitet men inte kunnat på grund av att ett alltför högt pris begärts.





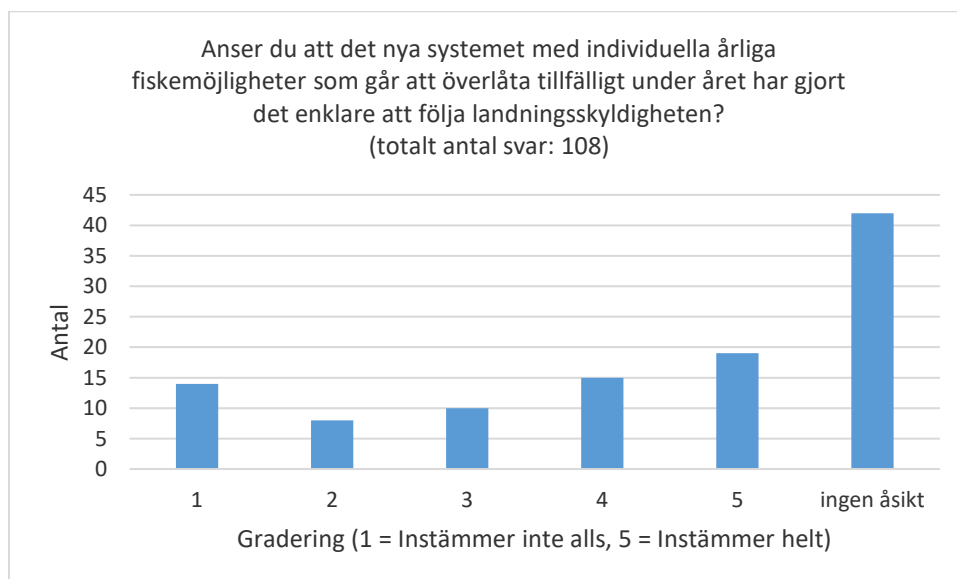
Figur 15: Frågor om överlåtelser.

I en fråga ställdes frågan om tillståndshavarna tyckte att e-tjänsten för ansökningar om överlåtelser om fiskemöjligheter (Fiskerätt) fungerat bra. Av de som svarat var majoriteten mycket nöjda med Fiskerätt.



Figur 16: Fråga om vad man tycker om att e-tjänsten Fiskerätt.

6.2.4 Om tillståndshavarna tycker att systemet underlättar landningsskyldigheten och övriga kommentarer



Figur 17: Fråga om vad man tycker om att systemet gjort det enklare att följa landningsskyldigheten.

Tillståndshavarna fick även möjlighet att lämna övriga synpunkter på regelverket för fördelning av fiskemöjligheter, särskilt kring vad de anser fungerat bra eller dåligt, hur de tror efterlevnaden av landningsskyldigheten kan förbättras och om de har några förslag på förbättringar. En stor andel av de som besvarade enkäten lämnade kommentarer kring detta.

Många av de som kommenterade frågan ansåg att det nya systemet inneburit förbättrade planeringsmöjligheter eftersom de nu istället för fångstbegränsningar för en viss period fått en individuell tilldelning av fiskemöjligheter, samtidigt som de hade åsikter om hur fördelningen

skett och hur det fungerar med överlåtelse. Ett fåtal svaranden framförde dock att de ansåg att systemet inte lett till förbättring och att andra regleringar bättre hade kunnat skapa förutsättningar för landningsskyldigheten. Ett fåtal ifrågasatte också hur man kan tro att landningsskyldigheten ska kunna fungera om mindre selektiva redskap tillåts.

En del av de problem som vissa upplever med systemet är en obalans i arterna, att individuella tilldelningar inte motsvarar aktuellt fiske och att det kan vara dyrt att överlåta kvoter till sig. Vissa upplever det som svårt att få tag på fiskemöjligheter då de inte vet vilka som har kvantiteter tillgängliga för överlåtelser. Vissa framförde också att man ansåg att kustkvoterna var för stora.

Flera svaranden anser att ett system med permanent överlåtbarhet, såsom i det pelagiska fisket, även bör införas inom det demersala fisket, bland annat för att få en ekonomisk trygghet och för att ha möjlighet att skaffa rätt balans i kvoterna mer långsiktigt. Vidare framförde vissa att infiskningskraven för att få förnyat särskilt tillstånd till nästkommande år leder till att de måste ha två fartyg fastän de endast vill bedriva fiske med ett, och att de därför vill se ett system med permanenta överlåtelser införas så snart som möjligt.

När det gäller räkfisket anser vissa att det måste finnas möjlighet att kunna överlåta fiskemöjligheter mellan de två ransonsklasserna för att möjliggöra fullt kvotnyttjande, samt att fördelningsmodellen inom räkfisket behöver ändras.

7. Analys och diskussion

7.1 Har systemet bidragit till att underlätta möjligheten att efterleva landningsskyldigheten?

Systemets bidrag till att hantera utmaningen med begränsande arter

Både i Sverige och i andra medlemsstater har begränsande arter (eng. "choke species") ansetts vara en av de stora utmaningarna i samband med införandet av landnings-skyldigheten. Begränsande arter avser kvoter som fångas i flera olika redskap/fisken och vars nationella kvot riskerar att ta slut innan året är slut. Fördelning av fiskemöjligheter ses som ett av flera verktyg att hantera denna utmaning. Andra verktyg är exempelvis att utveckla mer selektiva redskap, ändra fiskemönster, göra undantag från landningsskyldigheten, nationella kvotbyten och flexibilitetsbestämmelser.

Genom att ansvaret för fiskemöjligheter läggs på fartygsnivå minskar behovet av kollektiva redskapsstopp till följd av att kvoten av en begränsande kvot tagit slut. Detta var en av anledningarna till att ett system med individuella fiskemöjligheter bedömdes som bättre lämpat under en landningsskyldighet än det tidigare systemet med ransoner. Fiskemöjligheter kan dock vara begränsande på individnivå; trots ökade planeringsmöjligheter och möjligheter till överlåtelser kan vissa kvoter bli begränsande på individuell nivå om det exempelvis råder stora skillnader mellan kvot- och fångstsammansättning eller/och om det finns handelsfriktioner i överlåtelse (bland annat svårigheter att hitta någon som kan överlåta trots att tillgänglig kvot finns).

Om man bara ser till kvotnyttjande på nationell nivå kan det framstå som att begränsande arter inte varit ett problem under år 2017. Exempelvis bedömdes torsk i Skagerrak vara en begränsande kvot inför 2017. Även om denna kvot inte omfattades av landningsskyldigheten i bottenräkfisket med maskstorlek 90-99 millimeter så omfattades den av förbud mot high-

grading (förbud att kasta fångst över MRB överbord) vilket innebar att fiskemöjligheterna av arten ändå ansågs kunna bli begränsande på individnivå (eftersom all fångst över MRB måste landas). SLU:s ombordprovtagningar från tidigare år indikerar att en stor andel av den torsk som fångas i bottentrål utan rist är över MRB och därmed ska landas, så länge den nationella kvoten inte är fullt nyttjad. På individnivå var det dock en relativt låg andel som nådde fullt nyttjande av sin nettokvantitet av torsk i Skagerrak, och även för andra kvoter som baserat på vetenskapliga underlag bedömdes bli begränsande (såsom vitling i Skagerrak och Kattegatt).

Det låga kvotnyttjandet kan bero på flera olika saker. Möjligheten att kunna planera sitt fiske över året kan ha bidragit till att yrkesfisket i större utsträckning kunnat undvika fångster av kvoter som de har låg tilldelning av. Därutöver finns även andra faktorer som kan påverka, såsom väder och artens förekomst. Enligt vad många fiskare uppgett var tillgången på fisk, särskilt för torsk i Skagerrak, lägre än väntat under andra halvan av år 2017. Trots att kvotnyttjandet varit långt ifrån fullt för flera arter som bedömdes kunna bli begränsande har det framkommit att det varit svårt att byta till sig just dessa arter. Ytterligare en anledning till det låga kvotnyttjandet kan vara att det har förekommit olovliga utkast. Vid jämförelse av fångst-sammansättningen under de tre senaste åren med seltra med maskstorlek större än 90 millimeter framkommer det att landningarna av vitfisk under år 2017 har minskat betydligt jämfört med föregående år vilket är anmärkningsvärt. Även det låga nyttjandet av exempelvis kvoten för vitling är anmärkningsvärt med tanke på skattade fångster av vitling i fiske med maskstorlek större än 90 millimeter, och att större delen av fångsterna enligt skattningar är över MRB (och därmed skulle landas enligt förbudet mot high-grading) (se bilaga 4 och 5).

Det är svårt att avgöra hur systemet under det första året bidragit till att hantera utmaningen med begränsande arter, bland annat eftersom det är svårt att veta vilka överlåtelse som syftar till att hantera just detta. Det höga antalet överlåtelse under år 2017, av både målarter och de som även kan fångas som bifångst, är dock ett bra tecken på att den eftersträvade flexibiliteten i systemet kommit igång och att den fungerar rent praktiskt. Det som är oroväckande är dock att kvotnyttjandet varit lägre än förväntat för flera kvoter och att landningar av fångster under MRB (för arter/fisken som var infasade i landningsskyldigheten år 2017) är lägre än förväntat (exempelvis torsk i Östersjön). Huruvida systemet att fördela fiskemöjligheter bidrar till att hantera utmaningen med begränsande arter är därför än så länge svårt att dra slutsatser om och måste studeras vidare under kommande år när fler arter fasas in i landningsskyldigheten.

Mot bakgrund av att utgångspunkten när det gäller vilka kvoter som skulle fördelas var att fördela målarter och arter som bedömdes bli begränsande kan nödvändigheten av individuell fördelning av rödspätta i Skagerrak ifrågasättas. Denna kvot hade ett kvotnyttjande på endast 20 % under år 2017 och även tidigare år var det lågt.

Eftersom ett viktigt mål med systemet var att hantera problematiken med begränsande arter och bifångster kan det noteras att förutsättningarna har ändrats när det gäller fisket efter havskräfta med bur. Enligt fångstskattningar från SLU fångas vissa fiskbifångster, framförallt torsk, i detta fiske. Under år 2017 ingick inte torsk i landningsskyldigheten för detta fiske, men på grund av förbudet mot high-grading var det ändå en art, som baserat på vetenskapligt underlag, kunde tänkas bli begränsande inom detta fiske. Från år 2018 omfattas dock torsk av ett undantag för hög överlevnad inom burfisket, och därför är hantering av bifångstproblematik inte längre en grund för individuell fördelning.

Ökade planeringsmöjligheter och flexibilitet för att underlätta landningsskyldigheten

Ett system baserat på individuell tilldelning av fiskemöjligheter bygger på individuellt ansvar för fiskemöjligheter och medger en viss ökad möjlighet för enskilda fiskare att anpassa sina fiskemöjligheter samtidigt som det minskar behovet av kollektiva redskapsstopp. Jämfört med tidigare system med fångstbegränsningar per vecka (eller månad) i Västerhavet innebär det nya systemet ökade möjligheter för enskilda fiskelicensinnehavare att kunna planera sitt fiske under året. Detta har många framhållt som mycket positivt i enkätsvaren.

Sett till fiskeansträngning och fångster kan det även tänkas innebära en större möjlighet till högre effektivitet i fisket, i form av fångst per ansträngning (fångst per fiskeansträngning i trålfisket i Västerhavet ökade under år 2017). Ökad fångst per fiskeansträngning kan dock bero av flera olika faktorer, såsom det sänkta minimimåttet för havskräfta, men skulle även kunna bero på de ökade planeringsmöjligheterna som det nya systemet innebär.

7.2 Individuell fördelning av fiskemöjligheter och incitamentsstruktur

I ett system med årliga individuella tilldelningar måste var och en förhålla sig till de fiskemöjligheter de har fått sig tilldelade och eventuellt lyckats skaffa sig genom tillfälliga överlåtelser under året. För att kunna bedriva ett fiske hela året med de kvoter en fiskelicensinnehavare fått sig tilldelad kan det vara nödvändigt att anpassa fiskemönster, fiskemetoder, redskapsanvändning samt att vid behov försöka använda möjligheten till tillfälliga överlåtelser. Kraven på sådana anpassningar blir särskilt stora om sammansättningen av kvoter som fås i fiske idag inte överensstämmer med fångstsammansättning i tidigare bedrivit fiske. Det finns även en ekonomisk dimension; om licensinnehavare exempelvis bedriver fiske med ett selektivt redskap för att undvika bifångster av en art de har låg eller ingen tilldelning av så kan det vara så att denne inte kan fånga andra arter av ekonomisk betydelse. Ekonomiska incitament att maximera värdet av sina fiskemöjligheter kan i värsta fall leda till olovliga utkast av bifångster som kvot saknas för eller till olovlig high-grading.

Inför landningsskyldighetens införande i svenskt demersalt fiske verkade obalansen mellan kräft- och fiskkvoter i Västerhavet vara en av de stora utmaningarna, sett till tidigare bedrivit fiske och skattade fångster och fångstsammansättning. Trots att en stor del av svenskt kräftfiske tidigare bedrivits med rist kunde det förväntas att storleken på Sveriges fiskkvoter i förhållande till kvoten för havskräfta innebar ett behov av ett ännu högre användande av selektiva redskap, såsom exempelvis rist. Därför är det ökade användandet av seltra med redskapskod 345 under år 2017 jämfört med tidigare år anmärkningsvärt.

Att ekonomiska incitament till utkast finns i system med individuella tilldelningar är välkänt i både teoretisk litteratur och från praktiska erfarenheter (en bra sammanfattning finns i Kaufmann et al., 1999⁷). Erfarenheter från andra länder visar att problem med olovliga utkast finns vid införande av ITQ-system (Kaufmann et al., 1999). Forskning pekar på flera olika faktorer som, utöver fiskekontroll, påverkar regelefterlevnad. Förutom de traditionella ekonomiska faktorerna, tas i litteraturen upp faktorer såsom personlig upplevelse av rättvisa, regelverkets legitimitet och förankring, upplevd medverkan i reglernas utformning, upplevelse av huruvida andra yrkesfiskare efterlever regelverket, normer, social kontroll och hur man som yrkesfiskare upplever sina förutsättningar att kunna följa regelverket (vilket exempelvis skulle kunna vara att den individuella tilldelningen av olika kvoter stämmer överens med

⁷ Kaufman, B., Geen, G., Sen, S. 1999. Fish futures: Individual transferable quotas in fisheries. Kiama, NSW: Fisheries research and Development Corporation and Fisheries Economics, Research Management, 1999.

fångstsammansättning). Upplevs tilldelningen som orättvis, för liten eller har fel sammansättning kan det bidra till incitament till utkast av undermålig fisk av målarten (high-grading) eller av bifångster som täckning saknas för.

Mot bakgrund av ovanstående forskning och erfarenheter och givet det faktum att många av de som bedrivit ett blandfiske och fiskat utan rist i Skagerrak och Kattegatt troligen har en sammansättning av individuella fiskemöjligheter som inte stämmer överens med fångstsammansättningen i tidigare bedrivet fiske (på grund av att kvot- och fångstsammansättning inte överensstämmer på nationell nivå), är det troligt att ekonomiska incitament till olovliga utkast finns.

7.3 Hur har den praktiska hanteringen fungerat?

Något som kan ha påverkat nyttjandegraden av vissa kvoter under år 2017 var att extrautdelningar av flera olika demersala kvoter ägde rum sent på året. Dessa extrautdelningar av fiskemöjligheter berodde på att kvotförändringar beslutades av EU-kommissionen under hösten 2017 samt att HaV under denna period bedömde att det inte fanns behov av att spara större delen av de säkerhetsmarginaler som avsatts för olika kvoter vid året början. För företagens planeringsmöjligheter är det bättre om eventuella extrautdelningar kan ske tidigt på året. De sena extrautdelningarna kan därmed ha påverkat yrkesfiskets möjligheter att nyttja vissa kvoter, vilket flera också framfört i enkätsvaren (exempelvis när det gäller extrautdelningarna av nordhavsräka).

7.4 Kvotnyttjande, överlåtelser och eventuell inlåsnings av fiskemöjligheter

Möjligheten till överlåtelser under året är en viktig del av systemet eftersom det är denna del som är avsedd att bidra till den flexibilitet och möjlighet att anpassa sina fiskemöjligheter som landningsskyldigheten ställer krav på.

Det låga kvotnyttjandet av många demersala kvoter under år 2017 tycks bero på en kombination av olika faktorer, bland annat att många varit "försiktiga" och velat vara säkra på att ha kvar fiskemöjligheter till slutet av året och att det funnits handelsfriktioner i marknaden för överlåtelser. Många enkätsvar antyder att matchningen av överlåtare och mottagare inte fungerat tillräckligt bra eller att det är svårt att kunna få byta till sig fiske-möjligheter om de själva inte har vissa särskilt eftertraktade kvoter (som exempelvis torsk i Skagerrak och kolja). Att matchningen inte fungerat tillräckligt antyds även i den deskriptiva sammanställningen som visar att många fiskelicensinnehavare haft kvar fiskemöjligheter i slutet av året. För vissa kvoter har de under året överlåtit delar av sin tilldelning men ändå vid årets slut haft relativt mycket kvar av sin återstående kvantitet samtidigt som det finns andra som nått ett fullt eller näst intill fullt nyttjande (se exempelvis figur 7). Om det finns de som inom den sistnämnda kategorin egentligen kunnat fiska mer om de haft mer fiskemöjligheter så kan det betyda att kvantiteter som egentligen hade kunnat överlåtas och nyttjats har "låsts inne".

Det finns således behov av förbättringar när det gäller matchning av givare och mottagare så att fiskemöjligheter kan nyttjas av de som har behov av dem. Av de som svarade på enkäten var det en relativt stor andel som uppgav att de inte kunnat överta fiskemöjligheter på grund av att det inte gått att hitta tillgänglig kvantitet (25 % av de svarande) eller för att det begärts en för hög ersättning (16 % av de svarande). Även om antalet överlåtelser varit högt under det första året med det nya systemet och e-tjänsten Fiskerätt anses vara lätt att använda, tyder

utvärderingen på att vissa inlåsnings av kvantiteter har skett. Det är även viktigt med fortsatt information och utbildning om Fiskerätt. För enskilda fiskeföretag är det viktigt att försöka ha god planering i sitt fiske så att de vid årets slut inte har kvar fiskemöjligheter som hade kunnat nyttjas av någon annan. Det är även önskvärt att producentorganisationerna tar en mer aktiv roll i att se till att byten genomförs.

Det stora antalet överlåtelser under år 2017 tyder trots allt på att denna del av systemet till stor del kommit igång bra. Fiskerätt, e-tjänsten för att ansöka om överlåtelser, har fungerat bra och anses vara lättanvänd. Men, som framkommit ovan, finns det utrymme för förbättringar när det gäller överlåtelser. Ett sätt att åtgärda detta vore att ha ett öppet system så att det går att se vad samtliga tillståndshavare har kvar av sina fiskemöjligheter.

7.5 Effekter av regelverk kring särskilda tillstånd

Det nuvarande systemet med årliga tilldelningar i kombination med infiskningskrav för att behålla tillstånd och få en individuell tilldelning nästkommande år har lett till en situation där till synes överflödiga fiskefartyg, som inte används till något egentligt yrkesmässigt fiske, ”hålls vid liv”. Att fiskare ser till att behålla sina tillstånd och fartyg även fast de inte bedriver något egentligt fiske med det fartyget kan tänkas bero på olika orsaker. Det kan vara så att de vill behålla tillstånden som option för framtiden eller för att fiskemöjligheterna förs över till ett annat fartyg som det egentliga fisket bedrivs med. Förekomsten av dessa fenomen varierar mellan olika fiskerier. I vissa fisken handlar det främst om att fiskemöjligheterna överförs från ”kvotbåten” till ett annat fartyg. Detta är tydligt förekommande inom exempelvis gruppen av större fartyg inom räkfisket (se figur 8). I andra fall tycks det handla om att fiskelicensinnehavarna är måna om att behålla sina särskilda tillstånd även om de inte bedriver något egentligt fiske. Detta gäller framförallt trålfisket efter torsk i Östersjön där endast en fjärdedel av de 39 tillståndshavarna under år 2017, och de senaste åren före dess, har stått för runt 80 % av den totala infiskningen. Många fiskar endast tillräckligt för att kunna beviljas förnyat tillstånd nästkommande år. Det kan också förekomma att den som står som licensinnehavare och tillståndshavare inte är den som bedriver fiske med fartyget, men eventuellt planerar att överta tillstånden inom tre år med stöd av reglerna om ägar-kontinuitet i ett fiskefartyg i tre år.

Att hålla liv i dessa ”kvotbåtar” innebär en kostnad för fiskeföretagen i form av nödvändigt fartygsunderhåll, de kostnader som infiskning av infiskningskravet medför och eventuella administrativa kostnader. Att underhålla fartyg som enbart används för att uppfylla det årliga infiskningskravet innebär en belastning för miljön.

8. Slutsatser

- Enkätsvaren visar på att många yrkesfiskare anser att det nya systemet med årliga tilldelningar skapar bättre planeringsmöjligheter för dem, vilket också var en av avsikterna med att införa systemet med individuell fördelning.
- Det stora antalet överlåtelser under år 2017 tyder på att den praktiska hanteringen kring att överlåta fiskemöjligheter fungerar och kommit igång bra. E-tjänsten för att ansöka om överlåtelser, Fiskerätt, anses generellt fungera mycket bra.
- Även om överlåtelserna var många under år 2017 har det varit förekommit handelsfriktioner när det gäller dessa. Enkätstudien visar att det ibland varit svårt att hitta någon som vill/kan överlåta fiskemöjligheter av den kvot tillståndshavaren är i behov av. Det kan också ha varit svårt att kunna få fiskemöjligheter om de själva inte har "rätt" arter att byta med. En försiktighet att överlåta sina kvoter kan också bero på osäkerhet kring regelverk, exempelvis att man tror att man får en lägre tilldelning nästa år om fiskemöjligheter överlåts under innevarande år. Denna typ av friktioner har troligen bidragit till det låga kvotnyttjandet och belyser att det är viktigt att matchningen mellan överlåtare och säljare blir bättre samt att information och tydlighet kring regelverk måste förbättras. Ett sätt att förbättra matchningen mellan överlåtare och mottagare vore att ha ett öppet system så att det går att se vad samtliga tillståndshavare har kvar av sina fiskemöjligheter.
- Det låga kvotnyttjandet av många demersala kvoter under år 2017 tycks bero på en kombination av flera faktorer såsom att systemet är nytt och många varit "försiktiga" under det första året, att det varit svårt att planera under det första året, att det funnits handelsfriktioner i marknaden för överlåtelser (se ovan) och naturliga biologiska variationer när det gäller exempelvis arternas förekomst. Olovliga utkast, i strid mot landningsskyldighet och förbud mot high-grading, kan också innebära ett kvotnyttjande som är lägre än det annars skulle varit.
- Den ökade fiskeansträngningen av seltra med redskapskod 345 och den minskade ansträngningen med rist och bur under året är anmärkningsvärd och kommer även fortsättningsvis följas upp. Fångstsammansättningen av redovisade landningar i seltra 345 visade på en lägre andel fisk i relation till havskräfta jämfört med tidigare år. Det kan finnas många olika förklaringar till det, såsom att fiskelicensinnehavarna till högre grad kunnat rikta fisket mot havskräfta, att tillgången på fisk var lägre under delar av året och att minimimåttet för havskräfta sänkts. Det är också viktigt att beakta vilka incitament ett system med individuella tilldelningar skapar - såsom att maximera värdet av sina fiskemöjligheter, hur efterlevnad kan uppnås givet sådana incitament och om det finns behov av åtgärder för att exempelvis reglera redskapsanvändning och minska incitament till olovliga utkast. Detta är något som kommer följas upp.
- Förekomsten av "kvotbåtar" och tillståndshavare som inte bedriver ett egentligt fiske är, som utvärderingen belyser, relativt vanligt förekommande inom det svenska demersala fisket. Det nuvarande systemet med årliga tilldelningar i kombination med infiskningskrav för att beviljas förnyat tillstånd, och därigenom få en individuell tilldelning av fiskemöjligheter nästkommande år, har lett till en situation där fiskefartyg med vilka inget egentligt fiske bedrivs hålls kvar i systemet. Att fiskelicensinnehavare ser till att behålla tillstånd/fartyg även fast de inte bedriver något egentligt fiske (överhuvudtaget eller med just det fartyget) kan tänkas bero på flera olika

faktorer. Det kan exempelvis bero på att de vill behålla tillstånden för framtiden eller för att avsikten är att fiskemöjligheterna ska föras över till ett annat fartyg med vilket det egentliga fisket bedrivs. Att ha kvar dessa "kvotbåtar" i systemet innebär en kostnad för fiskeföretagen i form av bland annat fartygsunderhåll, de kostnader som infiskning av infiskningskravet medför och eventuella administrativa kostnader. Dessutom innebär det en belastning för miljön. Denna fråga är därför viktig att arbeta med framöver.

- En hög andel "kvotbåtar" i räkfisket kan indikera att fartygskapaciteten i detta fiske är för stor för tillgängliga fiskemöjligheter av nordhavsräka. Indikationerna på utkast på grund av så kallad high-grading inom detta fiske kan också tyda på att det är svårt att få lönsamhet i fisket, och att det kan vara så att vissa företags investeringar och löpande kostnader ibland inte matchar deras fiskemöjligheter. Generellt är kopplingen mellan lönsamhet och efterlevnad en viktig faktor att ta hänsyn vid utformning av förvaltningssystem som ska fungera under en landningsskyldighet, eftersom bristande lönsamhet kan öka risken för sämre regelefterlevnad.
- Rapporterade utkast av arter som omfattades av landningsskyldighet, men som i utkastplanen för år 2017 var undantagna, är extremt låga - endast några få kg. Detta tyder antingen på att undantagen egentligen inte behövs (vilket dock inte är troligt) eller på att rapporteringen inte sker korrekt/alls. Detta är därför viktigt att se vidare på detta i samråd med producentorganisationerna eftersom det är viktigt med en korrekt fångstrapportering.
- Då utgångspunkten när det gäller vilka kvoter som skulle fördelas var att fördela målarter och arter som bedömdes bli begränsande kan det ifrågasättas om rödspätta i Skagerrak hade behövts fördelas individuellt. Kvotnyttjande på denna kvot var endast 20 % under året och de totala landningarna var betydligt lägre än åren dessförinnan.
- En viktig uppgift för det nya systemet att fördela demersala fiskemöjligheter var att bidra till att hantera utmaningen med begränsande arter och bifångstproblematik. Här kan det noteras att förutsättningarna har ändrats när det gäller fisket efter havs-kräfta med bur. Enligt fångstskattningar fås vissa bifångster av fisk, framförallt torsk, i detta fiske. Under år 2017 ingick inte torsk i landningsskyldigheten för fisket med bur, men på grund av förbudet mot high-grading var det ändå en art som baserat på vetenskapligt underlag kunde tänkas bli begränsande för detta fiske. Från år 2018 omfattas dock torsk av landningsskyldighet och ett undantag för hög överlevnad, och därför är hantering av bifångstproblematik inte längre en grund för individuell fördelning inom burfisket.
- Att fördelningen av individuella fiskemöjligheter inte motsvarar aktuellt fiske har framförts och angetts som en bidragande orsak till det låga kvotnyttjandet. Det är historiskt fiske under referensperioden 2011-2014 som legat till grund för de individuella tilldelningarna, med undantag från räkfisket. När tilldelad kvantitet och rapporterade landningar under år 2017 på individuell nivå studeras kan det utläsas att det finns avvikelser och att dessa ibland är ganska stora. Systemets flexibilitet, att tillfälligt kunna överlåta fiskemöjligheter, innebär samtidigt en möjlighet att justera fiskemöjligheterna under året, men då är det viktigt att denna marknad fungerar.

Bilagor

Bilaga 1. Kvotnyttjande för individuellt fördelade demersala kvoter

Tabell B1: Översikt av kvotnyttjande åren 2015-2017 för individuellt fördelade kvoter samt äkta tunga.

Fiskslag	Kvotområde	2015				2016				2017			
		Kvot (ton)	Landning (ton)	%	Stopp	Kvot (ton)	Landning (ton)	%	Stopp	Kvot (ton)	Landning (ton)	%	Stopp
Bleka, Vitling	Nordsjön, norsk zon	190	53	28 %		190	40	21 %		190	49	26 %	
Gråsej	Nordsjön, norsk zon	880	877	100 %	19-okt	880	880	100 %		880	749	85 %	
Gråsej	Nordsjön/Skagerrak/Kattegatt/ Östersjön	280	279	100 %		349	320	92 %		605	437	72 %	
Havskräfta	Skagerrak/Kattegatt/Östersjön	1 545	1 135	73 %		3 048	1 369	45 %		3 648	1 421	39 %	
	<i>Bur</i>	501	360	72 %		762	324	43 %		-	288	-	
	<i>Rist</i>	743	558	75 %		1 525	742	49 %		-	612	-	
	<i>Bottentrål</i>	301	217	72 %		762	304	40 %		-	513	-	
Kolja	Nordsjön, norsk zon	707	114	16 %		707	108	15 %		707	168	24 %	
Kolja	Nordsjön, joint	181	22	12 %		263	11	4 %		162	13	8 %	
Kolja	Skagerrak/Kattegatt/Östersjön	239	203	85 %		398	130	33 %		237	114	48 %	
Nordshavsräka	Nordsjön, norsk zon	123	123	100 %	5-okt	155	155	100 %		123	113	92 %	
Nordshavsräka	Skagerrak/Kattegatt	1 426	1 393	98 %		2 087	1 790	86 %		1 559	1 394	89 %	
	<i>"Ransonsklass A-C"</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	889	735	83 %	
	<i>"Ransonsklass D-E"</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	669	659	99 %	
Rödspätta	Skagerrak	419	263	63 %		491	212	43 %		785	160	20 %	

		2015				2016				2017			
Fiskslag	Kvotområde	Kvot (ton)	Landning (ton)	%	Stopp	Kvot (ton)	Landning (ton)	%	Stopp	Kvot (ton)	Landning (ton)	%	Stopp
Torsk	Nordsjön, joint	38	38	99 %	5-okt	38	37	99 %		45	32	72 %	
Torsk	Skagerrak	571	570	100 %		658	641	97 %		821	557	68 %	
	<i>Bottentrål</i>	432	451	105 %	7-dec	444	448	101 %		-	-		
	<i>Övriga (inkl. trålare under 10 meter och fiske med vissa passiva redskap över 10 meter)</i>	139	119	86 %		214	193	90 %		-	-		
	<i>Individuell tilldelning (demersala tillstånd)</i>	-	-	-		-	-	-		694	493	71 %	
	<i>Kustkvot</i>	-	-	-		-	-	-		110	62	56 %	
Torsk	Kattegatt	38	37	99 %	5-okt	132	112	85 %		207	81	39 %	
Torsk	Västra Östersjön (ICES delområden 22-24)	2 473	2 398	97 %	9-okt	2 261	2 035	90 %		990	784	79 %	
	<i>Bottentrål</i>	1 498	1 459	97 %		954	1 009	106 %	17-dec	270	52	19 %	
	<i>Övriga redskap</i>	975	939	96 %		1 100	1 025	93 %		720	732	102 %	
Torsk	Östra Östersjön (ICES delområden 25-32)	13 664	4 612	34 %		10 941	4 265	39 %		8 276	4 389	53 %	
	<i>Bottentrål</i>	11 664	3 894	33 %		9 441	3 704	39 %		7 833	4 060	52 %	
	<i>Övriga redskap</i>	2 000	718	36 %		1 500	561	37 %		360	329	91 %	
Vitling	Skagerrak/Kattegatt	99	59	60 %		99	64	65 %		109	34	31 %	
Äkta tunga	Skagerrak/Kattegatt/Östersjön	11	10	92 %	22-jun	23	15	68 %		25	20	81 %	
	<i>Passiva redskap</i>	-	-	-		11	6	51 %		12	9	70 %	
	<i>Rist</i>	-	-	-		5	3	58 %		5	2	50 %	
	<i>Bottentrål</i>	-	-	-		7	7	101 %		7	9	118 %	

Tabell B2: Kustkvoter (slutliga efter eventuella omfördelningar mellan segment) och nyttjande under år 2017 (Körningsdatum: 2018-01-18)

Art – Område	Kvot (ton)	Landat (ton)	Rest (ton)	Andel infiskat (%)
<i>Gråsej - Nordsjön, Skagerrak, Kattegatt</i>	23,0	5,1	17,9	22 %
<i>Havskräfta - Skagerrak, Kattegatt, Östersjön</i>	2,0	0,9	1,1	44 %
<i>Kolja - Skagerrak, Kattegatt, Östersjön</i>	1,0	0,5	0,5	53 %
<i>Rödspätta – Skagerrak</i>	5,0	1,1	3,9	21 %
<i>Torsk – Kattegatt</i>	22,0	10,3	11,7	47 %
<i>Torsk – Skagerrak</i>	110,0	61,6	48,4	56 %
<i>Torsk - Västra Östersjön (delområde 22-24)</i>	720,0	724,9	- 4,9	101 %
<i>Torsk - Östra Östersjön (delområde 25-32)</i>	360,0	328,3	31,7	91 %
<i>Vitling - Skagerrak/Kattegatt</i>	4,5	0,1	4,4	2 %

Bilaga 2. Översikt av fiskeansträngning med kräftfrist, seltra och bottentrål med maskstorlek 120 mm eller större i Skagerrak och Kattegatt

Tabell B3: Fiskeansträngning med rist, seltra och bottentrål med maskstorlek 120 millimeter eller större (TR1) i Skagerrak/Kattegatt under år 2016 och 2017

Redskap		2016	2017	Procentuell förändring mellan -16 och -17		2016	2017
<i>Kräftfrist</i>	Landad havskräfta, 100 kg	7 418	6 120	-17 %	Medel landning av havskräfta (100 kg) per fiskedag	1,43	1,42
	Antal fiskedagar	5 200	4 320	-17 %			
	Antal fiskeresor	5 090	4 307	-15 %			
	Antal signaler	105	94	-10 %			
<i>Seltra 332</i>	Landad havskräfta, 100 kg	890	1358	+53 %	Medel landning av havskräfta (100 kg) per fiskedag	1,25	1,66
	Antal fiskedagar	714	818	+15 %			
	Antal fiskeresor	638	739	+16 %			
	Antal signaler	33	29	-12 %			
<i>Seltra 345</i>	Landad havskräfta, 100 kg	1 910	3 663	+92 %	Medel landning av havskräfta (100 kg) per fiskedag	1,27	1,77
	Antal fiskedagar	1 505	2 074	+38 %			
	Antal fiskeresor	1 389	1 923	+38 %			
	Antal signaler	60	64	+7 %			
<i>Seltra (332/345)</i>	Landad havskräfta, 100 kg	2 800	5 021	+79 %	Medel landning av havskräfta (100 kg) per fiskedag	1,26	1,74
	Antal fiskedagar	2 214	2 884	+30 %			
	Antal fiskeresor	2 022	2 653	+31 %			
	Antal signaler	79	76	-4 %			
<i>Totalt rist och seltra</i>	Landad havskräfta, 100 kg	10 219	11 140	+9 %	Medel landning av havskräfta (100 kg) per fiskedag	1,39	1,57
	Antal fiskedagar	7 368	7 096	-4 %			
	Antal fiskeresor	7 086	6 892	-3 %			
	Antal signaler	114	113	-1 %			
<i>Bottentrål med maskstorlek 120 mm eller större (TR1)</i>	Antal fiskedagar	525	495	-6 %			
	Antal fiskeresor	455	379	-17 %			
	Antal signaler	36	22	-39 %			
<i>Totalt i Skagerrak/ Kattegatt (seltra + TR1 + rist)</i>	Antal fiskedagar	7 834	7 532	-4 %			
	Antal fiskeresor	7 485	7 176	-4 %			
	Antal signaler	123	120	-2 %			

Bilaga 3. Enkät som skickats till innehavare av demersalt tillstånd

Enkät om fördelning av fiskemöjligheter inom demersalt fiske

Vi vill veta vad du tycker

Den här enkäten handlar om det nya systemet att fördela fiskemöjligheter inom det demersala fisket som infördes den 1 januari 2017. Enkäten utförs av Havs- och vattenmyndigheten i Göteborg.

Syftet med enkäten är bland annat att ge Havs- och vattenmyndigheten bättre kunskaper om hur systemet fungerat under det första året, hur du ser på möjligheter och hinder för anpassning av din verksamhet till landningsskyldigheten och hur du som yrkesfiskare upplever regelverket.

Varför får du denna enkät?

Du får möjligheten att säga vad du tycker eftersom du hade ett demersalt tillstånd 2017.

Det är helt frivilligt att besvara frågorna, men för att få en fullständig bild av yrkesfiskets åsikter kring dessa frågor är det viktigt att så många som möjligt besvarar enkäten. Resultaten kommer att sammanställas och presenteras i samlad form. Enkäten tar cirka 5 - 10 minuter att besvara. I kommentarsfälten till frågorna finns möjlighet att lämna kommentarer till dina svar. Om utrymmet i kommentarsfälten inte räcker, vänligen skriv vidare på baksidan eller på ett separat papper som du bifogar enkäten.

Har du frågor om enkäten är du välkommen att kontakta Karin Kataria eller Qamer Chaudhry.

Stort tack på förhand för din medverkan! Dina svar är mycket värdefulla för oss.

Karin Kataria
Havs- och vattenmyndigheten
karin.kataria@havochvatten.se
Tel: 010-698 61 85

Qamer Chaudhry
Havs- och vattenmyndigheten
qamer.chaudhry@havochvatten.se
Tel: 010-698 60 87

1. Vilken var din fiskeinriktning/dina fiskeinriktningar under 2017? Var vänlig kryssa i samtliga fisken som du hade särskilt tillstånd för under 2017.

<i>Fiskeinriktning</i>	<i>Var vänlig kryssa i ditt svar</i>
Fiske efter torsk med trål i Östersjön	☐
Fiske i Västerhavet med torskfångande redskap	☐
Om du kryssat i här så ange även typ av redskap nedan:	
<i>Bottentrål (TR1, TR2 och TR2 rist)</i>	☐
<i>Bottentrål, endast med artsortande rist (TR2 rist)</i>	☐
<i>Passiva torskfångande redskap (GN, GT och/eller LL)</i>	☐
Fiske efter nordhavsräka	☐
Burfiske efter havskräfta	☐

2. Hur viktigt var fisket med ditt/dina fartyg med demersalt tillstånd för din försörjning under 2017?

	<i>Utgör mycket liten andel 1</i>	<i>Utgör liten andel 2</i>	<i>Utgör viss andel 3</i>	<i>Utgör stor andel 4</i>	<i>Utgör mycket stor andel 5</i>

3. Vilken längd hade ditt största fartyg under 2017?

- ☐ under 10 meter
☐ 10 - 14,99 meter
☐ 15 meter eller längre

4. Var du medlem i en producentorganisation under 2017?

- ☐ Ja
☐ Nej

5. Vad tycker du om följande delar av regelverket?

	Helt missnöjd 1	2	Neutral 3	4	Helt nöjd 5	Ingen åsikt
Att landningsskyldigheten införts						
Att årliga individuella demersala fiskemöjligheter införts						
Din tilldelning 2017						
Att dina fiskemöjligheter går att överlåta under året						

Kommentar:

6. Vad tror du att det låga kvotnyttjandet för flera demersala arter under 2017 kan bero på?

Kommentar:

7. Anser du att e-tjänsten för ansökningar av överlåtelser av fiskemöjligheter (Fiskerätt) fungerat bra under 2017?

	Instämmer inte alls 1	2	Instämmer delvis 3	4	Instämmer helt 5	Ingen åsikt

Kommentar:

8. Om du under 2017 överlät fiskemöjligheter till någon annan, fick du då betalt eller annan ersättning (exempelvis i form av fiskemöjligheter) för dem?

- ☐ Ja
☐ Nej
☐ Jag har inte överlätit fiskemöjligheter till någon annan under 2017

Kommentar:

9. Om du under 2017 tog emot fiskemöjligheter från någon annan, fick du då betala eller ge annan ersättning för dem?

- ☐ Ja
☐ Nej
☐ Jag har inte tagit emot fiskemöjligheter under 2017

Kommentar:

10. Har du under 2017 önskat ta emot kvantitet men inte kunnat på grund av att det inte gått att hitta någon tillgänglig kvantitet?

- ☐ Ja
☐ Nej
☐ Ej aktuellt

Kommentar:

11. Har du under 2017 önskat ta emot kvantitet men inte kunnat på grund av att ett för högt pris begärts (exempelvis i form av pengar eller fiskemöjligheter)?

- ☐ Ja
☐ Nej
☐ Ej aktuellt

Kommentar:

- 12.** Anser du att det nya systemet med individuella årliga fiskemöjligheter, som går att överlåta tillfälligt under året, har gjort det lättare för dig att kunna följa landningsskyldigheten?

	Instämmer inte alls		Instämmer delvis		Instämmer helt	Ingen åsikt
	1	2	3	4	5	

Kommentar:

- 13.** Har du några övriga synpunkter på regelverket kring fördelning av fiskemöjligheter? Vad anser du har fungerat bra respektive dåligt under 2017? Vad tror du skulle kunna förbättra möjligheterna att följa landningsskyldigheten? Har du andra förslag på förbättringar?

Kommentar:

Bilaga 4. Skattad fångstsammansättning i trålfisken i Skagerrak/Kattegatt samt kräftbur (källa: SLU)

Fiske	Område	Art	Medel landning, ton	Medel utkast, ton	Utkast, %	Mängd utkast, ton/ton landad havskräfta (L)	Mängd fångst (landning + utkast), ton/ton landad havskräfta	Mängd fångst (landning + utkast), ton/ton fångad havskräfta (L+U)
Trålfiske med maskstorlek större eller lika med 90 mm. Medel för 2011-2016.	Skagerrak	Guldlax	0,0	0,0	100,0	0,000	0,000	0,000
		Torsk	304,8	360,1	49,6	2,513	4,621	4,226
		Pigghaj	0,0	42,0	99,9	0,294	0,294	0,276
		Kolja	170,7	23,4	12,1	0,162	1,351	1,230
		Sill	0,1	8,4	99,2	0,058	0,058	0,052
		Kummel	27,6	12,3	27,1	0,083	0,271	0,247
		Långa	7,5	0,5	5,4	0,003	0,055	0,050
		Makrill	1,0	2,4	38,7	0,016	0,022	0,020
		Havskräfta*	146,7	16,0	9,6	0,109	1,109	1,000
		Vitlinglyra	0,0	1,5	100,0	0,011	0,011	0,009
		Rödspätta	192,6	66,2	24,6	0,463	1,771	1,612
		Gråsej	139,7	21,3	14,4	0,150	1,158	1,054
		Nordhavsräka	0,6	0,2	13,9	0,001	0,006	0,005
		Äkta tunga	1,0	0,2	15,7	0,001	0,008	0,008
		Rockor	0,7	49,1	97,9	0,330	0,335	0,307
		Lubb	0,1	0,0	0,0	0,000	0,001	0,001
		Vitling	16,2	64,7	77,6	0,442	0,551	0,495
Trålfiske med maskstorlek större eller lika med 90 mm. Medel för 2011-2016.	Kattegatt	Torsk	38,3	59,3	55,4	0,403	0,652	0,608
		Pigghaj	0,0	3,9	100,0	0,024	0,024	0,023
		Kolja	7,6	8,1	54,0	0,051	0,103	0,095
		Sill	0,2	5,0	96,3	0,033	0,035	0,032
		Kummel	1,7	4,9	66,9	0,032	0,043	0,040
		Långa	0,4	0,1	12,5	0,001	0,004	0,003
		Makrill	0,1	0,4	70,0	0,003	0,003	0,003
		Havskräfta*	159,8	13,9	7,7	0,084	1,084	1,000
		Vitlinglyra	0,0	0,2	100,0	0,001	0,001	0,001
		Rödspätta	40,1	51,0	60,0	0,340	0,608	0,567
		Gråsej	1,0	0,3	33,8	0,002	0,009	0,008
		Nordhavsräka	0,0	0,0	30,7	0,000	0,000	0,000
		Äkta tunga	3,0	1,0	25,8	0,006	0,026	0,024
		Skarpsill	0,0	0,3	84,4	0,002	0,002	0,002
		Rockor	0,0	5,7	99,9	0,036	0,036	0,033
		Vitling	11,6	54,5	81,5	0,360	0,437	0,407

Trålfiske med maskstorlek större eller lika med 90 mm. Medel för 2011-2016.	Skagerrak och Kattegatt	Guld lax	0,0	0,0	100,0	0,000	0,000	0,000
		Torsk	343,1	419,3	55,0	1,368	2,488	2,267
		Pigghaj	0,0	45,9	100,0	0,150	0,150	0,136
		Kolja	178,4	31,4	15,0	0,103	0,685	0,624
		Sill	0,2	13,5	98,2	0,044	0,045	0,041
		Kummel	29,3	17,2	37,0	0,056	0,152	0,138
		Långa	7,9	0,6	6,8	0,002	0,028	0,025
		Makrill	1,1	2,8	72,0	0,009	0,013	0,012
		Havskräfta*	306,5	29,9	8,9	0,097	1,097	1,000
		Vitlinglyra	0,0	1,7	100,0	0,006	0,006	0,005
		Rödspätta	232,7	117,3	33,5	0,383	1,142	1,040
		Gråsej	140,8	21,6	13,3	0,070	0,530	0,483
		Nordhavsräka	0,6	0,2	22,4	0,001	0,003	0,002
		Äkta tunga	4,0	1,1	22,1	0,004	0,017	0,015
		Rockor	0,7	54,8	98,7	0,179	0,181	0,165
		Lubb	0,1	0,0	0,0	0,000	0,000	0,000
		Vitling	27,8	119,2	81,1	0,389	0,480	0,437
Trålfiske med maskstorlek 70-89 mm (ristfiske efter havskräfta). Medel för 2011-2016.	Skagerrak	Torsk	0,2	10,4	97,0	0,018	0,018	0,017
		Pigghaj	0,0	0,7	100,0	0,001	0,001	0,001
		Kolja	0,0	1,0	92,9	0,001	0,001	0,001
		Sill	0,0	2,0	98,1	0,003	0,004	0,003
		Kummel	0,2	6,1	96,4	0,010	0,010	0,010
		Långa	0,0	0,0	19,5	0,000	0,000	0,000
		Makrill	0,2	0,0	10,0	0,000	0,000	0,000
		Havskräfta*	624,7	64,1	9,2	0,104	1,104	1,000
		Vitlinglyra	0,0	0,1	100,0	0,000	0,000	0,000
		Rödspätta	1,3	60,4	97,2	0,102	0,104	0,094
		Gråsej	0,0	0,7	90,1	0,001	0,001	0,001
		Nordhavsräka	0,6	0,1	2,8	0,000	0,001	0,001
		Äkta tunga	0,7	1,1	49,0	0,002	0,003	0,003
		Skarpsill	0,0	0,0	100,0	0,000	0,000	0,000
		Rockor	0,0	2,0	100,0	0,003	0,003	0,003
		Vitling	1,3	11,9	87,8	0,022	0,025	0,022
Trålfiske med maskstorlek 70-89 mm (ristfiske efter havskräfta). Medel för 2011-2016.	Kattegatt	Torsk	0,3	18,6	95,5	0,057	0,058	0,054
		Kolja	0,2	8,5	87,4	0,030	0,030	0,029
		Sill	0,1	2,0	95,1	0,006	0,007	0,006
		Kummel	0,1	7,0	98,6	0,022	0,022	0,020
		Långa	0,0	0,0	28,3	0,000	0,000	0,000
		Makrill	0,0	0,0	10,6	0,000	0,000	0,000
		Havskräfta*	324,7	29,1	7,8	0,085	1,085	1,000
		Vitlinglyra	0,0	0,4	100,0	0,001	0,001	0,001
		Rödspätta	4,3	45,9	92,3	0,151	0,165	0,154

		Gråsej	0,0	0,1	50,0	0,000	0,000	0,000
		Nordhavsräka	0,0	0,0	0,0	0,000	0,000	0,000
		Äkta tunga	1,2	3,4	72,3	0,011	0,015	0,014
		Skarpsill	0,0	0,1	100,0	0,000	0,000	0,000
		Rockor	0,0	0,5	100,0	0,002	0,002	0,001
		Vitling	1,6	35,0	95,4	0,115	0,121	0,114
Trålfiske med maskstorlek 70-89 mm (ristfiske efter havskräfta). Medel för 2011-2016.	Skagerrak och Kattegatt	Torsk	0,5	29,0	98,3	0,031	0,031	0,028
		Pigghaj	0,0	0,7	100,0	0,001	0,001	0,001
		Kolja	0,2	9,5	98,0	0,010	0,010	0,009
		Sill	0,1	4,0	98,2	0,004	0,004	0,004
		Kummel	0,3	13,1	97,8	0,014	0,014	0,013
		Långa	0,0	0,0	69,0	0,000	0,000	0,000
		Makrill	0,2	0,0	13,6	0,000	0,000	0,000
		Havskräfta*	949,5	93,2	8,9	0,098	1,098	1,000
		Vitlinglyra	0,0	0,5	100,0	0,001	0,001	0,001
		Rödspätta	5,5	106,3	95,0	0,112	0,118	0,107
		Gråsej	0,0	0,7	97,1	0,001	0,001	0,001
		Nordhavsräka	0,6	0,1	7,8	0,000	0,001	0,001
		Äkta tunga	1,9	4,5	69,8	0,005	0,007	0,006
		Skarpsill	0,0	0,1	100,0	0,000	0,000	0,000
		Rockor	0,0	2,5	100,0	0,003	0,003	0,002
		Vitling	2,9	47,0	94,2	0,049	0,053	0,048

*Beräknad landning/discard för MLS 32 mm carapaxlängd, **Utkast beräknat endast för 3an förutom för nordhavsräka

Fiske	Område	Art	Medel landning, ton	Medel utkast, ton	Utkast, %	Mängd utkast, ton/ton landad havskräfta (L)	Mängd fångst (landning + utkast), ton/ton landad havskräfta	Mängd fångst (landning + utkast), ton/ton fångad havskräfta (L+U)
Fiske med kräftbur. Baserat på data för 2014-2016.		Torsk	1,2	23,1	92,3	0,072	0,074	0,071
		Kummel	0,0	0,0	100,0	0,000	0,000	0,000
		Långa	0,2	1,5	85,5	0,004	0,005	0,005
		Makrill	0,0	0,0	0,0	0,000	0,000	0,000
		Havskräfta*	348,5	14,8	4,0	0,042	1,042	1,000
		Rödspotta	0,0	0,0	100,0	0,000	0,000	0,000
		Gråsej	0,0	0,3	99,3	0,001	0,001	0,001
		Äkta tunga	0,0	0,1	100,0	0,000	0,000	0,000
		Vitling	0,1	1,5	93,7	0,005	0,005	0,005

Fiske	Område	Art	Medel landning, ton	Medel utkast, ton	Utkast, %	Mängd utkast, ton/ton landad nordhavsräka (L)	Mängd fångst (landning + utkast), ton/ton landad nordhavsräka	Mängd fångst (landning + utkast), ton/ton fångad nordhavsräka (L+U)
Räkfiske med rist utan tunnel. Medel för 2011-2016.	Skagerrak och Kattegatt	Guldlax**	0,0	2,1	99,8	0,004	0,004	0,003
		Torsk	0,8	2,5	75,0	0,004	0,006	0,005
		Pigghaj	0,0	0,1	100,0	0,000	0,000	0,000
		Kolja	0,0	0,5	92,0	0,001	0,001	0,001
		Sill	0,0	2,1	99,2	0,004	0,004	0,003
		Kummel	0,0	0,5	95,5	0,001	0,001	0,001
		Långa	0,0	0,0	7,8	0,000	0,000	0,000
		Makrill	0,0	0,0	12,2	0,000	0,000	0,000
		Havskräfta	4,2	1,5	25,9	0,003	0,010	0,008
		Vitlinglyra	0,4	25,1	98,4	0,044	0,045	0,036
		Rödspätta	0,1	0,6	87,8	0,001	0,001	0,001
		Gråsej	0,4	0,1	22,2	0,000	0,001	0,001
		Nordhavsräka	572,3	136,8	19,3	0,239	1,239	1,000
		Äkta tunga	0,0	0,0	0,0	0,000	0,000	0,000
		Skarpsill	0,0	0,1	100,0	0,000	0,000	0,000
		Rockor	0,0	0,5	99,6	0,001	0,001	0,001
		Lubb	0,0	0,0	0,0	0,000	0,000	0,000
		Blåvitling/ Kolmule	0,1	1,9	96,1	0,003	0,003	0,003
		Vitling	0,0	3,6	100,0	0,006	0,006	0,005
Räkfiske med tunnel (utan rist/tunnel 2011-2012). Medel för 2011-2016.	Skagerrak och Kattegatt	Guldlax**	0,0	53,1	96,8	0,061	0,061	0,048
		Torsk	123,7	30,6	20,6	0,035	0,176	0,140
		Pigghaj	0,0	1,6	100,0	0,002	0,002	0,001
		Kolja	16,6	17,7	24,4	0,020	0,039	0,031
		Sill	27,1	64,6	80,1	0,074	0,105	0,083
		Kummel	4,6	0,8	21,4	0,001	0,006	0,005
		Långa	6,2	0,0	0,0	0,000	0,007	0,006
		Makrill	0,1	0,2	59,9	0,000	0,000	0,000
		Havskräfta	3,7	0,0	1,8	0,000	0,004	0,003
		Vitlinglyra	0,4	143,4	99,3	0,164	0,164	0,130
		Rödspätta	2,4	0,9	26,8	0,001	0,004	0,003
		Gråsej	197,5	27,4	9,0	0,031	0,257	0,204
		Nordhavsräka	876,1	229,4	23,4	0,262	1,262	1,000
		Äkta tunga	0,0	0,0	0,0	0,000	0,000	0,000
		Skarpsill	0,0	0,1	100,0	0,000	0,000	0,000
		Rockor	2,6	16,7	80,0	0,019	0,022	0,017
		Lubb	0,9	0,0	0,0	0,000	0,001	0,001
		Blåvitling / Kolmule	0,5	98,3	99,1	0,112	0,113	0,089
		Vitling	1,1	18,1	67,2	0,021	0,022	0,017

Bilaga 5. Skattade genomsnittliga fångster över och under MCRS, medel 2013-2016 (källa: SLU)

Område	Fiske	Kommentarer	Art	Medel av andel ≥MCRS 2013-2016	Medel av andel <MCRS 2013-2016
Skagerrak och Kattegatt	Kräftbur	Medel 2014- 2016	Gråsej	0,37	0,63
			Kolja		
			Kummel	0,00	1,00
			Rödspätta	0,00	1,00
			Torsk	0,53	0,47
			Vitling	0,41	0,59
			Äkta tunga	0,00	1,00
Skagerrak	Räkfiske med rist och tunnel		Gråsej	1,00	0,00
			Kolja	0,74	0,26
			Kummel	0,87	0,13
			Rödspätta	0,61	0,39
			Torsk	0,99	0,01
			Vitling	0,34	0,66
			Äkta tunga	1,00	0,00
	Räkfiske med rist	Osäkra data pga. mycket små fångster av fisk i provtagningen	Gråsej	0,66	0,34
			Kolja	0,04	0,96
			Kummel	0,09	0,91
			Rödspätta	0,00	1,00
			Torsk	0,42	0,58
			Vitling	0,00	1,00
			Äkta tunga	1,00	0,00
	Kräfttrist		Gråsej	0,38	0,62
			Kolja	0,03	0,97
			Kummel	0,37	0,63
			Rödspätta	0,06	0,94
			Torsk	0,20	0,80
			Vitling	0,77	0,23
			Äkta tunga	0,90	0,10
	Fisk/kräft a utan rist		Gråsej	0,99	0,01
			Kolja	0,98	0,02
			Kummel	0,89	0,11
			Rödspätta	0,55	0,45
			Torsk	0,98	0,02
			Vitling	0,70	0,30
			Äkta tunga	0,97	0,03

Område	Fiske	Kommentarer	Art	Medel av andel $\geq$ MCRS 2013-2016	Medel av andel $<$ MCRS 2013-2016
Kattegatt	Kräfftrist		Gråsej	0,50	0,50
			Kolja	0,55	0,45
			Kummel	0,55	0,45
			Rödspätta	0,34	0,66
			Torsk	0,40	0,60
			Vitling	0,73	0,27
			Äkta tunga	0,84	0,16
	Fisk/kräfta utan rist		Gråsej	0,75	0,25
			Kolja	0,70	0,30
			Kummel	0,58	0,42
			Rödspätta	0,68	0,32
			Torsk	0,90	0,10
			Vitling	0,82	0,18
			Äkta tunga	0,99	0,01
Västra Östersjön (ICES delområde 22-24)	Torsktrål	Inga data från år 2015 pga. avsaknad av discardresor i området	Torsk	0,89	0,11
	Garn, demersala arter		Torsk	0,98	0,02
Östra Östersjön (ICES delområde 25-32)	Torsktrål		Torsk	0,89	0,11
	Garn, demersala arter		Torsk	0,97	0,03